ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКI

№83 (22.491) • 2013 гъэм накъыгъэм (майм) и 14, гъубж • Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI • И уасэр соми 3-щ •

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

●ГуфIэгъуэ махуэ

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

КЪАНОКЪУЭ Арсен: Си адэшхуэри зауэм къикIыжакъым

Зэрыщыту, къэралми хуэдэу, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Iэтауэ щагъэлъэпIащ Урысей къэралыгъуэм и тхыдэм хыхьа махуэ лъапIэр - Хэку зауэшхуэм къыщыхъа ТекIуэныгъэр ильэс 68-рэ щрикъур. Ди республикэм исхэм я дежкIэ а махуэм мыхьэнэ хэха иIэщ. Къэбэрдей-Балькъэрым и къуэ, ипхъу нэхъыфIу мин 40-м щIигъум Хэкур яхьумэу я псэр ятащ.

НАКЪЫГЪЭМ и 9-м пщэдджыжьым щегъэжьауэ Налшык щыIэ «ШIыхьым и мафIэ мыужьыхьыж» мемориалым цыху куэд удз гъэгъаэр яIыгъыу къекIуэлIащ. Хэкур яхьумэу зи гъащIэр зыта лIыжьыжьхэм я фэеплъым я щхьэр хуагъэщхьын папщIэ ветеранхэм ящIыгъуу абдеж къекIуэлIащ КъБР-м и Iэтащхьэ Къанокъуэ Арсен, Парламентым и депутатхэр, республикэм и Правительствэм хэтхэр, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лIыкIуэхэр.

Къыдэхуэсахэр хэкIуэдахэм зы дакъикъкIэ яхуэщIыгъуэ ныужь, Къанокъуэ Арсен ветеранхэм яхуэзащ, иужькIэ журналистхэм епсэльащ. Мы махуэшхуэр езым къыдэрилытагъэм и гугъу щищIым, Къанокъуэ Арсен къыхигъэщхьэхуэкIащ ветеранхэр кIуэтэху нэхъ мащIэ зэрыхъур, абы текIуэныгъэм и уасэр къыпхуэмылъытэну зэрыриныр нэхъри нэхъ куууэ зэрыгъэхыигъащIэр. «Абы кьыхэкIыу дэ ди дежи зыри къыщыдгъанэ хьунукъым ветеранхэм пщIэшхуэ зэрахуэтщIыр зыхащIэн папщIэ, хэкIуэдахэри зэи зыщыдгъэгъупщэнкIэ Iэмал иIэкъым. Къэбэрдей-Балькъэрым зы унагъуи щыIэкъым зауэм хэщIыныгъэ кIырмытауэ, зи адэшхуэ е адэр зыфIэмыкIуэда къэгъуэтыгъуейщ, абы къыхэкIыу нобэрей махуэм и мыхьэнэм хэхьуэурэ екIуэкIынущ», - жиIащ республикэм и Iэтащхьэм. Ар тепсэльыхьащ езым и Iыхьлыхэри зауэм зэрыхэкIуэдащ: «Си адэшхуэри зауэм кьикIыжакъым. Нобэм кьэс дэ ар щыхэкIуэда щIыпIэм дыщыгъуазэкъым, куэдрэ ар къэдгъуэтыну дыхэтами. Адэшхуэм и къуэшищи хэкIуэдащ. Абыхэм я сынхэр дэ къуажэм дэт кхъэм щыдгъэуващ».

Мемориалым и деж удз гъэгъаэр щагъэтIылъа нэужь, республикэм и унафэщIхэр Зэгурыуэныгъэм и ужь кIуащ. Абы щекIуэкIа гуфIэгъуэ зэхьыхьэшхуэм кьрихьэлIахэм, ветеранхэм Къанокъуэ Арсен екъуэ-хьауэ лъапIэу щыт ТекIуэныгъэр ильэс 68-рэ зэрырикъмкIэ. Зи лIыхъужьыгъэр Хэкум и тхыдэм дыщэ хьэрфхэмкIэ хатха ветеранхэм захуигъаэзри абы жиIащ: «ЩIыхэр къыхэзгъэщIрэ и нэгум щIэкIа зауэхэм я нэхъ гуащIэ дыдэм ди къэралым къыщихьа ТекIуэныгъэм и мыхьэнэр зэи нэхъ лъахъышэ зэрымыхъунур быдэу си фIэщ мэхъу. Нобэ дэ догъэлъапIэ ТекIуэныгъэр къытхуэзыхьа ди лIыхъужьхэр икIи пщIэшхуэ яхуэтщIу дигу кьыдогъэкIыж щхьэхуитыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ щIэзэуурэ, Iэщэ яIыгъыу ди Хэкум и щIыхьыр зыхъумахэр, плIыщIрэ тху гъэм и гъатхэм ТекIуэныгъэр къытхуэзыхьахэр».

Кавказым щегъэжьауэ Берлин нэс щрагъэкIуэкIа зауэхэм Къэбэрдей-Балькъэрым и къуэу, и пхъуу мин 40-м щIигъу зэрыхэкIуэдар кьызэхуэсахэм ягу кьиГъэкIыжри, КъБР-м и Iэтащхьэм кьыхигъэщхьэхуэкIащ абыхэм я фэеплъыр зэи мыкIуэдыжу цыхухэм ягу зэрилъытхэр, дэтхэнэ щIэблэм и дежкIи аэр Хэкум хуэпэжу щытыным, лIыхъужьыгъэмрэ хахуагъэмрэ я щапхъэу кьэнэн зэрыхуейр.

(КIэухыр 2-нэ нап.).

Архитектор пэрытым и дамыгъэ

Архитектурэм и Iэнатlэм илъэс куэд лъандзрэ зэфIэкI кьигъэлъагъуэу зэрыщылажьэм папщIэ Урысей Федерацэм и Президентым 2013 гъэм мэлыжьыхьым и 22-м кьыдигъэкIа Указ №404-мкIэ Урысей Федерацэм щыхъэ зиIэ и архитектор» цIэ лъапIэр къыфIащащ Смертюк Богдан Степан и къуэм - «Смертюк Б.С. и творческэ архитектурэ лэжьапIэ» жэуап зэхэгъэщхьэхукIар зыхъ зэгухьэныгъэм и генеральнэ директорым.

Визэ ямыIэми хъунущ

Ди къэралым зыхуегъэхьэзыр дунейпсо мыхьэнэ зиIэ спорт зэхьэзэхуэхэр егъэкIуэкIыныным: мы гъэмахуэм Къэзан Университедэр, етIанэгъэ Сочэ Щы-махуэ Олимп Джэгухэр кьрагъэблагъэнущ, футболымкIэ дунейпсо чемпионатыр 2018 гъэм зэхэтынущ.

А псоми зыхуэгъэхьэзырыным щыщ Iыхьэщ цIыхухэр ди къэралым пэрыуэнэщу кьакIуэу дэхьэхьэ зэпеуэхэм гупсхуу кIэлъыплъыну Iэмал етыныр. Аэр кьыщылъыта унафэм дыгъуасэ Iэ щIидзащ УФ-м и Президент Путин Владимир. Ар хуэунэтIащ хам» кьэралхэм я спортсменхэр, абыхэм я гъэсакIуэхэр, командэ кьыхэхэахэм я унафэщIхэр, апхуэдэуи зэхьэзэхуэм зэхуэдэ зыхуей-зыхуэфIкIэ кьыхэзыгъэпэщу абыхэм я гъэсэкIэ виэзнIэу УФ-м кьакIуэкIуэжу Iуэхур зэтеублэным.

Ихьыжьныщхуэ щымыIэу жиIэми

Къэрал Думэм и депутат Дегтярев Михаил хабзэубзыху орган нэхъыщхьэм кьыщыхихьащ УФ-м долларыр щызэрагъэкIуэныр, щахъумэныр хуит зымыщI законопроект.

Депутатым кьыхэзрилытэмкIэ, долларым «ихьыжьныщхуэ щыIэжьым» икIи 2017 гъэм абы и пщIэр дэни щехуэхьынкIэ хъунущ. «Къэхъуну зыхуагъэфащэ кризисым ди цIыхуэхэр химыльэфэн щхьэкIэ, а ахьшэ лIэужьыгъуэр Урысей Федерацэм кьыщыгъэзэбгъныным иджыпсту дыкьыпыкIмэ нэхъыфIщ», - жиIащ Дегтяревым.

ІэщIагъэлIхэм кьыззэралъытэмкIэ, апхуэдэ Iэмал кьахуэкIуэжкIамэ, долларым кьэрал куэд «IэщIэкIыну» яужь ихьэнут. Арщхьэкlэ абы хуэзфIэкIым хуэдиз зылъэкIын ахьшэ лIэужьыгъуэ зэкIэ щыIэжьым. «Ди къэралым и гугъу пщIымэ, - жиIэ экспертхэм, - дэ нэхъыщхьэу сату зэрыгъэщIыр - щIыдагъэр - зэращэр долларкIэщ икIи а ахьшэ лIэужьыгъуэм дыкьыпыкIыным лъабжьэ лъэпкъ иIэжьым».

Иджы Хурсевич Сергей ягъэкъуаншэ

«Оборонсервис» ОАО-м щыIэхэщIыхьауэ кьыщIагъэщ хьэгъэщагъэхэм кIэ нмыIэжми ярейщ. Десэжкуэ хуежьащ а IуэхущIапIэм и цIэр нужьрей мазэхэм ЕйкIэ фIэкIа кьыззэрырамыIужьым.

Мис иджыри, УФ-м и дзэ прокурор нэхъыщхьэ Фридинский Сергей къэралым зыхъумэжьныгъэмкIэ и министр Шойгу Сергей дыгъуасэ зыхуигъэзащ, Iуэхущапи Iм и генеральнэ директор Хурсевич Сергей и къулыкIум тегъэкIын хуейуэ кьыгъэуву. Тхыгъэм зэрыщыкьыIамкIэ, «къэрал мылькум щыщу сом мелардитхум щIигъу зыхухахам зэрынэмысам кьыхэкIыу Iуэху 25-рэ зэхагъэкI. Иджы наIуэ кьызэрыхъэмкIэ, Хурсевич Сергей и кьалэнхэр тэмэму имыгъэзэщам, и унафэ щIэт Iуэхущапи Iм и генеральнэ директорым кьызэрилытэмкIэ, долларым «ихьыжьныщхуэ щыIэжьым» икIи 2017 гъэм абы и пщIэр дэни щехуэхьынкIэ хъунущ. «Къэхъуну зыхуагъэфащэ кризисым ди цIыхуэхэр химыльэфэн щхьэкIэ, а ахьшэ лIэужьыгъуэр Урысей Федерацэм кьыщыгъэзэбгъныным иджыпсту дыкьыпыкIмэ нэхъыфIщ», - жиIащ Дегтяревым.

ІэщIагъэлIхэм кьыззэралъытэмкIэ, апхуэдэ Iэмал кьахуэкIуэжкIамэ, долларым кьэрал куэд «IэщIэкIыну» яужь ихьэнут. Арщхьэкlэ абы хуэзфIэкIым хуэдиз зылъэкIын ахьшэ лIэужьыгъуэ зэкIэ щыIэжьым. «Ди къэралым и гугъу пщIымэ, - жиIэ экспертхэм, - дэ нэхъыщхьэу сату зэрыгъэщIыр - щIыдагъэр - зэращэр долларкIэщ икIи а ахьшэ лIэужьыгъуэм дыкьыпыкIыным лъабжьэ лъэпкъ иIэжьым».

Мис иджыри, УФ-м и дзэ прокурор нэхъыщхьэ Фридинский Сергей къэралым зыхъумэжьныгъэмкIэ и министр Шойгу Сергей дыгъуасэ зыхуигъэзащ, Iуэхущапи Iм и генеральнэ директор Хурсевич Сергей и къулыкIум тегъэкIын хуейуэ кьыгъэуву. Тхыгъэм зэрыщыкьыIамкIэ, «къэрал мылькум щыщу сом мелардитхум щIигъу зыхухахам зэрынэмысам кьыхэкIыу Iуэху 25-рэ зэхагъэкI. Иджы наIуэ кьызэрыхъэмкIэ, Хурсевич Сергей и кьалэнхэр тэмэму имыгъэзэщам, и унафэ щIэт Iуэхущапи Iм и генеральнэ директорым кьызэрилытэмкIэ,

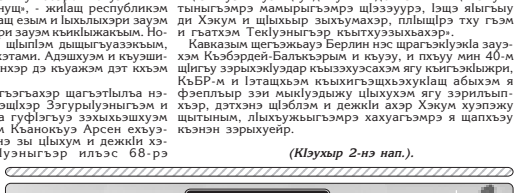

●Хъыбар гуапэ

НОБЭ

т 1692 гъэм апэ урыс дзэ кьхъуэкIыр псым трагъэхьащ.

т Пиджыдыз еджагъэшхуэ Дженнер Эдвард 1796 гъэм апэу фэрэкI хилъхьащ.

т 1955 гъэм Варшавэ Зэгурыуэныгъэр зэращIыляащ.

т Накьыгъэм и 14 - 17-хэм Москва щызэхэтынущ Урысейм и ревматологхэм я VI съездыр.

т Накьыгъэм и 14 - 18-хэм Мальмё (Швеицие) щекIуэкIа щыIэныгъэр зэращIыляащ.

т 1955 гъэм Варшавэ Зэгурыуэныгъэр зэращIыляащ.

т Накьыгъэм и 14 - 17-хэм Москва щызэхэтынущ Урысейм и ревматологхэм я VI съездыр.

т Накьыгъэм и 14 - 18-хэм Мальмё (Швеицие) щекIуэкIа щыIэныгъэр зэращIыляащ.

т Экономикэ щIэныгъэхэм я доктор, профессор, УФ-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, КБР-м и Жылагъуэ палатэм и тхьэмадэ **Тау Пщыкъан** и ныбжьыр ильэс 76-рэ ирокъу.

т Композитор, музыковед **Блай Тамар**э ныщыдгъуэ махуэщ.

Дунейм и щыкIыпэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым кьызэриритымкIэ, Налшык пшэр техьэ-текIыу щыщытынущ, пIалъэ-пIалъэкIэрэ уэшх кьыщешхынущ. Хуабэр махуэм гредус 21 - 23-рэ, жэщым гредус 14 - 15 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКIЭМЫХЬУ Мариэнэ.

Лъэпкъ Iуэщыгъэ:

Изрэ ныкъуэрэ зэрыщIэркъым.

«Урысейм и жылагъуэ телевиденэм» лэжьэн щIедзэ

КъБР-м ЦIыхубэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкIэ и министерствэм хъыбар фегъащIэ 2013 гъэм накъыгъэм и 19-м щегъажьауэ «Урысейм и жылагъуэ телевиденэм» лэжьэн зэрыщIидзэмкIэ.

АР ХАГЪЭХЬАЩ псоми епIэн папщIэ Iэмалхэр къызыхуэзрагъэпэщыпхъэ каналхэм. Абы къыхэкIыу жылагъуэ телевиденэм и программэхэр къызэратым папщIэ оператор зэмылIэужьыгъуэхэм цIыхухэм лейуэ уасэ къыIахынукъым.

«Урысейм и жылагъуэ телевиденэ» зэгухьэныгъэхэр къызэратым папщIэ оператор зэмылIэужьыгъуэхэм цIыхухэм лейуэ уасэ къыIахынукъым.

«Урысейм и жылагъуэ телевиденэ» зэгухьэныгъэ пыгъэщхьэхукIам и лэжьыгъэм, абы къытыну программэхэм нэхъ зэпхрыхауэ щыгъуазэ зыфIщI хъунущ мы хэщIапIэмкIэ: http://otr-online.ru/

КъБР-м ЦIыхубэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкIэ и министерствэм и пресс-Iуэхущапи Iэ.

Дунейм и щыкIыпэнур

ТекIуэныгъэм, Адыгейм я ныпхэр яIэт

АДЫГЕЙ. ***Накьыгъэм и 9-м ирихьэлIэу Адыгейм щыщ альпинистхэм ТекIуэныгъэ Иным, республикэм я ныпхэр дуней псом и щыналъытхуи щIэ щыгъэхэм щагъэхьэзырауэ.***

- ВЕТЕРАНХЭМ махуэшхуэмкIэ дехьэхъэн, хэкIуэдахэм я фэеплъым пщIэ хуэтщIын, ильэс 68-рэ и пэкIэ мамырыгъэр зыхъумахэр дуней псом ягу кьыщыдгъэкIыжын мурадкIэ ТекIуэныгъэм, Адыгейм я ныпхэр щыдгъэуващ Гималайм и Адленд, Непалым и Кала Патар, ГокиаРи, Урысей Федерацэм и Iуащхьэмахуэ щыгъэхам, Боливием и Уайн Потосси вулканым ахэр нэтхьэсащ, - жиIащ зыплъыхьакIуэ, альпинист цIэрыIуэ, Адыгейм туризмэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ Багъэтыр Максим.

Техникэкlэ къызэрагъэпэщ

АБХЪАЗ. ***Урысей МЧС-м мафIэс техникэ, къэгъэлъэкIуэ Iэмэпсымэхэр Абхъазым яхуригъэщащ.***

АБХЪАЗЫМ КъызэрымыкIуэ щытыкIэхэмкIэ и управленэм хуаутIыпщащ техникэ, Iэмэпсымэ зэмылIэужьыгъуэхэр. Мэзкуу и гъунэгъу Ногинск къыщежьа хьэлъэзешэхэр нобэ Абхъаз гунапкъэм къэсыну МЧС-р мэгугъэ.

Хирургие центр къызэIуах

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. ***Иджыблагъэ республикэ сымаджэщым къыщыкъзIуахащ гу-лъытхуэ хирургие центр. Нэхъапэм нэгъуэщI щыныгъэхуэмкIэ зэрыщIэркъым. Зи лIыхъужьыгъэр Хэкум и тхыдэм дыщэ хьэрфхэмкIэ хатха ветеранхэм захуигъаэзри абы жиIащ: «ЩIыхэр къыззэригъэщIрэ и нэгум щIэкIа зауэхэм я нэхъ гуащIэ дыдэм ди къэралым кьыщихьа ТекIуэныгъэм и мыхьэнэр зэи нэхъ лъахъышэ зэрымыхъунур быдэу си фIэщ мэхъу. Нобэ дэ догъэлъапIэ ТекIуэныгъэр къытхуэзыхьа ди лIыхъужьхэр икIи пщIэшхуэ яхуэтщIу дигу кьыдогъэкIыж щхьэхуитыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ щIэзэуурэ, Iэщэ яIыгъыу ди Хэкум и щIыхьыр зыхъумахэр, плIыщIрэ тху гъэм и гъатхэм ТекIуэныгъэр къытхуэзыхьахэр».***

Кавказым щегъэжьауэ Берлин нэс щрагъэкIуэкIа зауэхэм Къэбэрдей-Балькъэрым и къуэу, и пхъуу мин 40-м щIигъу зэрыхэкIуэдар кьызэхуэсахэм ягу кьиГъэкIыжри, КъБР-м и Iэтащхьэм кьыхигъэщхьэхуэкIащ абыхэм я фэеплъыр зэи мыкIуэдыжу цыхухэм ягу зэрилъытхэр, дэтхэнэ щIэблэм и дежкIи аэр Хэкум хуэпэжу щытыным, лIыхъужьыгъэмрэ хахуагъэмрэ я щапхъэу кьэнэн зэрыхуейр.

(КIэухыр 2-нэ нап.).

Дунейпсо гъэсэныгъэхэр

ТекIуэныгъэм, Адыгейм я ныпхэр яIэт

АДЫГЕЙ. ***Накьыгъэм и 9-м ирихьэлIэу Адыгейм щыщ альпинистхэм ТекIуэныгъэ Иным, республикэм я ныпхэр дуней псом и щыналъытхуи щIэ щыгъэхэм щагъэхьэзырауэ.***

- ВЕТЕРАНХЭМ махуэшхуэмкIэ дехьэхъэн, хэкIуэдахэм я фэеплъым пщIэ хуэтщIын, ильэс 68-рэ и пэкIэ мамырыгъэр зыхъумахэр дуней псом ягу кьыщыдгъэкIыжын мурадкIэ ТекIуэныгъэм, Адыгейм я ныпхэр щыдгъэуващ Гималайм и Адленд, Непалым и Кала Патар, Гокиа Ри, Урысей Федерацэм и Iуащхьэмахуэ щыгъэхам, Боливием и Уайн Потосси вулканым ахэр нэтхьэсащ, - жиIащ зыплъыхьакIуэ, альпинист цIэрыIуэ, Адыгейм туризмэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ Багъэтыр Максим.

Техникэкlэ къызэрагъэпэщ

АБХЪАЗ. ***Урысей МЧС-м мафIэс техникэ, къэгъэлъэкIуэ Iэмэпсымэхэр Абхъазым яхуригъэщащ.***

АБХЪАЗЫМ КъызэрымыкIуэ щытыкIэхэмкIэ и управленэм хуаутIыпщащ техникэ, Iэмэпсымэ зэмылIэужьыгъуэхэр. Мэзкуу и гъунэгъу Ногинск къыщежьа хьэлъэзешэхэр нобэ Абхъаз гунапкъэм къэсыну МЧС-р мэгугъэ.

Хирургие центр къызэIуах

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. ***Иджыблагъэ республикэ сымаджэщым къыщыкъзIуахащ гу-лъытхуэ хирургие центр. Нэхъапэм нэгъуэщI щыныгъэхуэмкIэ зэрыщIэркъым. Зи лIыхъужьыгъэр Хэкум и тхыдэм дыщэ хьэрфхэмкIэ хатха ветеранхэм захуигъаэзри абы жиIащ: «ЩIыхэр къыззэригъэщIрэ и нэгум щIэкIа зауэхэм я нэхъ гуащIэ дыдэм ди къэралым кьыщихьа ТекIуэныгъэм и мыхьэнэр зэи нэхъ лъахъышэ зэрымыхъунур быдэу си фIэщ мэхъу. Нобэ дэ догъэлъапIэ ТекIуэныгъэр къытхуэзыхьа ди лIыхъужьхэр икIи пщIэшхуэ яхуэтщIу дигу кьыдогъэкIыж щхьэхуитыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ щIэзэуурэ, Iэщэ яIыгъыу ди Хэкум и щIыхьыр зыхъумахэр, плIыщIрэ тху гъэм и гъатхэм ТекIуэныгъэр къытхуэзыхьахэр».***

Кавказым щегъэжьауэ Берлин нэс щрагъэкIуэкIа зауэхэм Къэбэрдей-Балькъэрым и къуэу, и пхъуу мин 40-м щIигъу зэрыхэкIуэдар кьызэхуэсахэм ягу кьиГъэкIыжри, КъБР-м и Iэтащхьэм кьыхигъэщхьэхуэкIащ абыхэм я фэеплъыр зэи мыкIуэдыжу цыхухэм ягу зэрилъытхэр, дэтхэнэ щIэблэм и дежкIи аэр Хэкум хуэпэжу щытыным, лIыхъужьыгъэмрэ хахуагъэмрэ я щапхъэу кьэнэн зэрыхуейр.

(КIэухыр 2-нэ нап.).

Дунейм и щыхъыбархэр

Визэ ямыIэми хъунущ

Ди къэралым зыхуегъэхьэзыр дунейпсо мыхьэнэ зиIэ спорт зэхьэзэхуэхэр егъэкIуэкIыныным: мы гъэмахуэм Къэзан Университедэр, етIанэгъэ Сочэ Щы-махуэ Олимп Джэгухэр кьрагъэблагъэнущ, футболымкIэ дунейпсо чемпионатыр 2018 гъэм зэхэтынущ.

А псоми зыхуэгъэхьэзырыным щыщ Iыхьэщ цIыхухэр ди къэралым пэрыуэнэщу кьакIуэу дэхьэхьэ зэпеуэхэм гупсхуу кIэлъыплъыну Iэмал етыныр. Аэр кьыщылъыта унафэм дыгъуасэ Iэ щIидзащ УФ-м и Президент Путин Владимир. Ар хуэунэтIащ хам» кьэралхэм я спортсменхэр, абыхэм я гъэсакIуэхэр, командэ кьыхэхэахэм я унафэщIхэр, апхуэдэуи зэхьэзэхуэм зэхуэдэ зыхуей-зыхуэфIкIэ кьыззэгъэпэщу абыхэм я гъэсэныгъэмкIэ и министр Шойгу Сергей дыгъуасэ зыхуигъэзащ, Iуэхущапи Iм и генеральнэ директор Хурсевич Сергей и къулыкIум тегъэкIын хуейуэ кьыгъэуву. Тхыгъэм зэрыщыкьыIамкIэ, «къэрал мылькум щыщу сом мелардитхум щIигъу зыхухахам зэрынэмысам кьыхэкIыу Iуэху 25-рэ зэхагъэкI. Иджы наIуэ кьызэрыхъэмкIэ, Хурсевич Сергей и кьалэнхэр тэмэму имыгъэзэщам, и унафэ щIэт Iуэхущапи Iм и генеральнэ директорым кьызэрилытэмкIэ, долларым «ихьыжьныщхуэ щыIэжьым» икIи 2017 гъэм абы и пщIэр дэни щехуэхьынкIэ хъунущ. «Къэхъуну зыхуагъэфащэ кризисым ди цIыхуэхэр химыльэфэн щхьэкIэ, а ахьшэ лIэужьыгъуэр Урысей Федерацэм кьыщыгъэзэбгъныным иджыпсту дыкьыпыкIмэ нэхъыфIщ», - жиIащ Дегтяревым.

ІэщIагъэлIхэм кьыззэралъытэмкIэ, апхуэдэ Iэмал кьахуэкIуэжкIамэ, долларым кьэрал куэд «IэщIэкIыну» яужь ихьэнут. Арщхьэкlэ абы хуэзфIэкIым хуэдиз зылъэкIын ахьшэ лIэужьыгъуэ зэкIэ щыIэжьым. «Ди къэралым и гугъу пщIымэ, - жиIэ экспертхэм, - дэ нэхъыщхьэу сату зэрыгъэщIыр - щIыдагъэр - зэращэр долларкIэщ икIи а ахьшэ лIэужьыгъуэм дыкьыпыкIыным лъабжьэ лъэпкъ иIэжьым».

Мис иджыри, УФ-м и дзэ прокурор нэхъыщхьэ Фридинский Сергей къэралым зыхъумэжьныгъэмкIэ и министр Шойгу Сергей дыгъуасэ зыхуигъэзащ, Iуэхущапи Iм и генеральнэ директор Хурсевич Сергей и къулыкIум тегъэкIын хуейуэ кьыгъэуву. Тхыгъэм зэрыщыкьыIамкIэ, «къэрал мылькум щыщу сом мелардитхум щIигъу зыхухахам зэрынэмысам кьыхэкIыу Iуэху 25-рэ зэхагъэкI. Иджы наIуэ кьызэрыхъэмкIэ, Хурсевич Сергей и кьалэнхэр тэмэму имыгъэзэщам, и унафэ щIэт Iуэхущапи Iм и генеральнэ директорым кьызэрилытэмкIэ,

Иджы Хурсевич Сергей ягъэкъуаншэ

«Оборонсервис» ОАО-м щыIэхэщIыхьауэ кьыщIагъэщ хьэгъэщагъэхэм кIэ нмыIэжми ярейщ. Десэжкуэ хуежьащ а IуэхущапIэм и цIэр нужьрей мазэхэм ЕйкIэ фIэкIа кьызэрырамыIужьым.

Мис иджыри, УФ-м и дзэ прокурор нэхъыщхьэ Фридинский Сергей къэралым зыхъумэжьныгъэмкIэ и министр Шойгу Сергей дыгъуасэ зыхуигъэзащ, Iуэхущапи Iм и генеральнэ директор Хурсевич Сергей и къулыкIум тегъэкIын хуейуэ кьыгъэуву. Тхыгъэм зэрыщыкьыIамкIэ, «къэрал мылькум щыщу сом мелардитхум щIигъу зыхухахам зэрынэмысам кьыхэкIыу Iуэху 25-рэ зэхагъэкI. Иджы наIуэ кьызэрыхъэмкIэ, Хурсевич Сергей и кьалэнхэр тэмэму имыгъэзэщам, и унафэ щIэт Iуэхущапи Iм и генеральнэ директорым кьызэрилытэмкIэ,

Иджы Хурсевич Сергей ягъэкъуаншэ

«Оборонсервис» ОАО-м щыIэхэщIыхьауэ кьыщIагъэщ хьэгъэщагъэхэм кIэ нмыIэжми ярейщ. Десэжкуэ хуежьащ а IуэхущапIэм и цIэр нужьрей мазэхэм ЕйкIэ фIэкIа кьызэрырамыIужьым.

Мис иджыри, УФ-м и дзэ прокурор нэхъыщхьэ Фридинский Сергей къэралым зыхъумэжьныгъэмкIэ и министр Шойгу Сергей дыгъуасэ зыхуигъэзащ, Iуэхущапи Iм и генеральнэ директор Хурсевич Сергей и къулыкIум тегъэкIын хуейуэ кьыгъэуву. Тхыгъэм зэрыщыкьыIамкIэ, «къэрал мылькум щыщу сом мелардитхум щIигъу зыхухахам зэрынэмысам кьыхэкIыу Iуэху 25-рэ зэхагъэкI. Иджы наIуэ кьызэрыхъэмкIэ, Хурсевич Сергей и кьалэнхэр тэмэму имыгъэзэщам, и унафэ щIэт Iуэхущапи Iм и генеральнэ директорым кьызэрилытэмкIэ,

● КъБР-м и Парламентым

Фадэр щэнымкIэ мардэщIэхэр гъэувыпхъэу къалытэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Президиумым и зи чэзу зэIущIэр иригъэкIуэкIащ республикэм законхэр кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм и унафэщIым и ипэ къуэдзэ Жаным Руслан.

ЭКОНОМИКЭ политикэмкIэ, мылъкумрэ хьэрычэт Iуэхухэмкlэ комитетым и унафэщI Мэремыкъуэ Сэфербий депутатхэм я пащхьэ кьрилъхьащ «Фадэхэкlэр рознищэ сатум щыщныр кьэралым зэрызэблигъэкIым и Iуэхуэкlэ» КъБР-м и Законым зэхуэдэкIыныгъэкlэр хэлъхьэным теухуауэ» законопроектыр. Абы ипкъ иткIэ кьыхалъхьэ фадэхэкlэр рекреацэ мыхьэнэ зиIэ Iуэхущапlэхэм егъэщIылIа щIыналъэхэм, апхуэдэу дин Iуэхущапlэхэм ялрэгъунэгъуу ирамыгъэщэну. Апхуэдэу къагъэув махуэшхуэхэм, псалъэм папщIэ, «ЦIэныгъэм и махуэм», «Иужьрей уэзджьнэм и махуэм», «Сабийхэм къащхьэщыжьыныкIэ махуэм» хуэдэхэм фадэхэкlэр ирамыгъэщэну.

«Захуагъэ здэщыIэ Урысей» политикэ партым и фракцэм и унафэщI Кебеков Владимир президиумым хэтхэр щыгъуазэ ищIащ «Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм екIуэкIа зэхэуэхэм хэтахэм ящыщу дамыгъэхэр зиIэхэм мазэ кьэс ахьшэ етыным и Iуэхукlэ» федеральнэ законым и проект кьыззрыхилъхьам. Абы зэрыжиIамкIэ, зауэм и еплIанэ махуэм, мэкъуаущэгъуэм и 26-м, СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым кьыдигъэкIа Указымкlэ дзэм хэтхэм льготэхэр хуагъэувауэ, апхуэдэу зауэ Iэнатlэм кьыщыхьа дамыгъэхэм папщIэ ахьшэхэр ирату щытащ. А ахьшэр зауэлIхэм иратащ 50-нэ гъэхэм я пэщIэдзэм нэсыху. Законопроектым кьыщыгъэуващ 1941-1945 гъэхэм кьхьауэ щыта орденхэмрэ медалхэмрэ папщIэ ахьшэ ирату щIадзэжыну. Мы законопроектыр щыдалыгъащ Урысей Федерацэм и Жылагъуэ палатэм дзэм кьулыкъу щызыщIэхэмрэ ветеранхэмрэ я щынагъуэншагъэмрэ социальнэ щытыкIэмкIэ и комиссэм и зэIущIэ зыубгъуам. Абы кьыщащта унафэр хуагъэхьащ УФ-м и Президент Путин Владимир, Къэрал Думэм и УнафэщI Нарышкин Сергей сымэ.

КъБР-м и Парламентым и Президиумым и зэIущIэм нэгъуэщI законопроект зыбжанэм, апхуэдэу УФ-м и адрей субъектхэм я парламентархэм законхэр кьыдэгъэзекIыным хуэгъэзауэ кьыхалъхьа жэрдэм щхьэхуэхэм щыхэплъащ.

Къагъэкъа тхыгъэхэм тепсэльыхьри, президиумым хэтхэм унафэ кьащтащ «Жьэн уэзым щеIэзэ диспансер» Iуэхущапlэм и дохутыр-хирург Жьлэ Исмэхьил уэзыншагъэр хуьмэным и лъэныкъуэкIэ куэд зэрызэфIигъэкIам папщIэ КъБР-м и Парламентым и ЩIыхь тхылъыр етыным теухуауэ.

УРЫСМАМБЭТ Бэллэ,
КъБР-м и Парламентым и пресс-Iуэхущапlэм и лэжьакIуэ.

Зэхъуэкlыныгъэхэр халъхьэ

КъБР-м и Парламентым и зи чэзу зэIущIэ мэлыжьыхьым и 25-м зэхэтащ. Ар иригъэкIуэкIащ республикэм и хабзэубзыху Iэнатlэ нэхъыщхьэм и Тхьэмадэм и ипэ къуэдзэ Жаным Руслан.

КъБР-м и Iэтащхьэм и Администрацэм и УнафэщIым и кьалэнхэр зэгъэзащIэ Iуэхушхэрэ Зальым кьыхилъхьэри, Къэбэрдей-Балькъэрым и судыщIэхэм я квалификацэ коллегием жылагъуэм я лIыкIуэ Дышэкl Мурат ягъэкIуащ. Апхуэдэу Газаев Хьэдис республикэм и Iуащхьэмахуэ районым и суд участкэ №2-м и зэзыгъэкIуж судыщIэу ягъуащ.

«КъБР-м и къэрал дамыгъэхэм (наградэхэм) я Iуэхукlэ», «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм хьэрычэтыщIэ щIыкIымрэ курытымрэ зегъэужьыным и Iуэхукlэ», «2013 гъэм, апхуэдэу 2014, 2015 гъэхэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и бюджетым и Iуэхукlэ» законхэм, Къэбэрдей-Балькъэрым и Парламентым деж щыIэ ЩIалэгъуалэ палатэм хэтхэм зэхъуэкIыныгъэхэр халъхьащ.

Гулъытэ хэха зэIущIэм щыхуащIащ «КъБР-м щыпсэу лъэпкъхэм я бзэхэм я Iуэхукlэ» республикэм и Законым халъхьэжа зэхъуэкIыныгъэхэм теухуауэ ягъэхьэзыра проектым. Абы щыгъуазэ зыхуащIа иужь, проектым и апэ ежьагъуэр зэIущIэм щIэсасхэм кьащтащ. КьищынэмыщIауэ, Къэбэрдей-Балькъэрым и Парламентым ягъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и комитетым унафэ хуащIащ, дыщIыгъуэжьпхъэхэр зыхалъхьэжа проектым и етIуанэ ежьагъуэр КъБР-м и Парламентым и зи чэзу зэхьхьэм хуагъэхьэзырыну.

«КъБР-м щыпсэу лъэпкъхэм я бзэхэм я Iуэхукlэ» республикэ законым и щIыналъэр зи лъабжьэ лъэпкъыжьхэм я

Си адэшхуэри зауэм къикIыжакъым

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нап.).

«Дэ быдэу кыдгуроIуэ хэкIуэдахэм я фэепльыр гъэльэпIэныр, фэ, ветеран льапIэхэм, пщIэ ныфхуэтящыныр фэ фи хабзэ гъуэзэджэхэм зэрапытщэм, цыхухэм я псэукIэр егъэфIэкIуэным дыдэрытелажьэм зэрелытар. Республикэм властымкIэ и органхэм я деж зыри къыщагъэнэнукъым Къэбэрдей-Балъкъэрым и экономикэм зрагъэужьын, ар мамырыгъэмрэ социальнэ зыужьынырыгъэмрэ я гъуэгуу тету япэкIэ ягъэкIуэтэн папщIэ. ЗэрыгурыIуэгъуэщи, дэ ди Iэпэ кызыпекIуэкIыну зыри къэдгъэнэнукъым Хэку зауэшхуэм хэтахэм, псоми ди зэхуэдэ текIуэныгъэр къэхъыным зи зэфIэкI езыхьэлIахэм ящыщу къэнэжа дэтхэнэ зыми пщIэ зэрыхуэтщIыр, зэрытщымыгъупщар зыхедгъэщIэн папщIэ. Ар Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэрал властым и органхэм, зэрыщыту ди жылагъуэм щIыхь зыпылъ я къалэнщ», - жиIащ республикэм и Iэтащхьэм.

«1941 - 1945 гъэхэм ди цIыхубэм зауэми лэжьыгъэ IэнатIэми щыIэрахьа лIыгъэшхуэр, абыхэм я тегушхуэныгъэмрэ зэгурыIуэныгъэмрэ нобэ дэ дызыдэпльеин хуей щапхъэ гъуэзэджэщ», - псалъэм и кIэухыу жиIащ Къанокъуэ Арсен.

ЗэгурыIуэныгъэм и утым щызэхуэсахэм я пащхьэ концертышхуэ щаташ Къэбэрдей-Балъкъэрым и творческэ гупхэм. ГуфIэгъуэ дауэдапщэхэм щыпащащ Налшык и ипподромым.

ЩОКЪАРЭ Залинэ.

Сталинград зауэм хэта Щомахуэ Льостэн и упщIэхэм КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Хъэсанэ Руслан жэуап ирет.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

Нэхъыжь зымыгъэлъапIэ щхьэ лъапIэгъуэ ихуэркъым

Налшык кьалэ администрацэм зэIущIэ гуапэ щекIуэкIащ. Абы щагъэлъэпIащ Хэку зауэшхуэм и ветеранхэр.

АДМИНИСТРАЦЭ бжэIупэм нэхъыжьхэм удз гъэтIапэ псалъэ гуапэкIэ къащыпежьащ щIалэгъуалэмрэ администрацэм и лэжьакIуэхэмрэ.

Зи ныбжь хэкIуэтахэм я дежкIэ гулытэ кьудейри куэд и уасщ. Нэхъыжьхэм я нэгум ильагъуэрт нэхъыщIэхэм я гукъэкIым зэрыщыгуфIыкIар.

Зауэм, лэжьыгъэм, IэщэкIэ ЗэщIэуэзда Къарухэм, хабзэхъумэ Iуэхущ1апIэм я ветеранхэм я зэгухьэныгъэу Налшык кьалэ щыIэм и унафэщI **Абдуллаев Мустэфа** зэIущIэм кьрихьэлIа нэхъыжьхэм захуигъэзащ нэхъыщIэхэм я щапхъэу, я чэнджэпэгъуэ ильэс куэдкIэ иджыри яхуэпсэуну.

Налшык кьалэ администрацэм и унафэщIым и кьалэнхэр зыгъэзащIэ **Кладько Игорь** ветеранхэм фIыщIэ лей яхуищIу жиIащ нэхъыжьхэм кьыхуащIар щIэблэм зыхащIыкIыу, я кьару кьиХ хуащIэу зыхуей зэрыхуагъэзэным яужь зэритынур. Республикэм мамырыгъэр, зэгурыIуэныгъэр щытепщэу куэдрэ къэгъэугурыкIуэну ар хъэхъуащ.

Пшыхьыр гукъэкIыжкIэ гъэнщIат, гъащIэм и льэныкъуэ куэд зыльэгъуахэм жаIэжынрэ зытепсэлъыхьынрэ я гъунэжт, ауэ къызэхуэсахэм ямыгъэщIагъуэу къэнакъым макъ жьгъыру дахэкIэ **Асташовэ Любовь** утыкум щыжиIа уэрэдитIыр. Абы кыкIэлыкIуэу **Полищук Иван** зауэ IэнатIэм щыпэрытам зэхихьа усэхэм пшыхьым кьрихьэлIахэр щIигъэдIуащ. Абыхэм зауэ зэман хьэлъэм и зы Iыхьэ къыщыубыдат, ар зымыльэгъуам наIуэу и нэгум къыщIигъэувэфу.

Ефэнды Джылахьстэн псалъэ ирата нэужь, жиIащ ди республикэр цIыкIуми абы нэхъ дахэ зэримылъэгъуар, ар ди щIэблэм кьагурыIуэу я хэку лъагъуныгъэр яхуэбгъэуну, нэхъыжьхэм узынщагъэр я бэу гъащIэ дахэ ирахьэкIыну ехьэхьащ.

Зауэм хэпсэукIахэм я гукъэкIыжхэр нэпсыр кьезыгъакIуэ защIэт. Ауэ сэхъэм кьытращIэзэжуэр жаIа псалъэхэр щыхьэт теХхъэрт сыт хуэдиз гугъуехь ялъэгуами жьыщхьэ махуэ хьауэ зэрызабжьыжр.

ЗэIущIэм кьрагъэблэгъа ветеранхэм кьалэ администрацэм кьыбгъэдэкIыу ахьшэ саугъэтхэр ираташ. Ар ягъэдхащ зауэм теухуа уэрэдхэр зыгъэзэщIа «Амикс» уэрэджьIакIуэ гупым.

ЩОМАХУЭ Залинэ.

«Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ Драчёв»

Хэку зауэшхуэм и ветеран Драчев Илья «И хахуагъэм папщIэ» медалыр 1945 гъэм кьыхуагъэфэщат. АрщхьэкIэ илъэс 65-рэ дэкIа нужьыкIэщ ар абы щыIэрыхьэжар.

ЗЕЙР куэд щIауэ зыпэплъэ дамыгъэмрэ Iэпщэ сыхьэтымрэ ветераным ЗэщIэзыльхьар КъБР-м и дзэ комиссариатым Прохладнэ, Май куейхэмкIэ и кьудамэм и унафэщI Багъэтыр Эдуардэ Май щIыпIэ администрацэм и унафэщIым и кьуэдзэ Полиенкэ Ольгэрэщ.

- Тыгъэ куэд сиIэщ, ауэ мыр а псом нэхьэ нэхъ льапIэщ, - и нэпсхэм кьыьэпажьхьауэ, - жеIэж ветераным. - Абы щыгъуэ, 1945 гъэм, маршал Жуков Георгий генерал-лейтенант Радзиевскэм унафэ хуищIауэ щыташ: «И хахуагъэм папщIэ» медаль кьэвгъуэти, мы сэлэтым ЗэщIэфлъхьэ. Ар абы зэрыхуэфащэр Одер псыр щыIэзэнупщIым кьиригъэлъэгъуащ. Зауэм нэхъыбэ ахуэдэу диIащрэзт...». Абы щыгъуэ медалыр тIэкIурэ Iэкlэ сагъэIыгъэр кьысIахьжауэ щыташ - тыгъэр зратынум теухуа тхыльхэр хьэзыртэкъым. Куэд дэмыкIыу дзэм сыкъыхагъэкIыжри, медалым и льэужьыр кIуэдащ...

Драчев Илья 1944 гъэм илъэс 18 ныбжьым иту зауэм дэкIаш. Ар яхэтащ Полтавэ, Слуцк, нэгъуэщI кьалэхэри хунт къэзыщIыжахэм. Ауэрэ Берлин нэсащ.

- Рейхстагым и дэкIуеипIэхэм бийм сыщыIэщIэкIуэдэным ипэжар зы машIэщ: автоматым и «КIакIэ» макъ кьыщыIым, абы и щэхэм ящыщ си Iэм кьыгетхуащ. Сыдэхэлами, зыкъэсIэтыжри, блыным «Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ Драчев» псалъэхэр тестхащ, - кьеIуэтэж и гукъэкIыжхэр ветераным.

ИВАНОВЭ Кирэ.

Гуапэщ гулъытэр

Аруан куей администрацэм и жэрдэмкIэ «Эдельвейс» телекомпаниемрэ «Маяк 07» газетымрэ зэгъусэу, мэзаем ипэ махуэхэм щегъэжьауэ, псэууэ кьэна Хэку зауэшхуэм и ветеранхэмрэ фызабэхэмрэ кьыщалъхуа махуэмкIэ йохьуэхьу.

РАЙОНЫМ ис ветеранхэмрэ фызабэхэмрэ я цIэ-унэцIэхэмрэ я сурэтхэмрэ телекомпаниемрэ газетхэмрэ Iэрызыгъэхьар куей администрацэрщ. Ахэр псори зэхэту цыху 41-рэ мэхъу (34-р ветеранщ, 7-р фызабэщ). Гупагъэшхуэ хальхьэу, егупльпэу, зи гугъу тщIы IуахущIапIитIми щылажьэхэм хуэхъухэм хэтын хуей псалъэхэмрэ абыхэм ящIыгъу уэрэдхэмрэ кьыхащыпыкI. Ар кьызыхэкIыр гурыIуэгъуэщ: Хэку зауэшхуэм и ветеранхэр дэтхэнэ зыми и дежкIэ пщIэшхуэ зыхуэщIыпхьэ щыхуэкъ кьонэж. Ахэр тхыдэм увыпIэ быдэ щызыIыгъ лIыхъужьхэщ. Дэ абыхэм яхуэтщIэжьфынур машIэщ, ауэ, хьэбарегъащIэ IэнатIэхэр кьагъэсэбэпурэ, куейм ис цIыхухэр ди нэхьыжьфIхэм кьыщалъхуа махуэмкIэ щехьэхъукIэ, щэч хэмылъу, ветеранхэмрэ фызабэхэмрэ я дежкIэ ар гуфIэгъуэшхущ.

СОКЪУР Риммэ.

Газаев Хьэдис Байдуллахь и кьуэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iуащхьэмахуэ районым и суд участкэ №2-м зэзыгъэкIуж и судыщIэу гъэувыным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и статья 100-м и Iыхьэ 1-м и «и» пунктым, 117-нэ статьям и Iыхьэ 3-м, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэзыгъэкIуж и судыщIэхэм я Iуэхукlэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 6-нэ статьям япкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ ещI:**

1. **Газаев Хьэдис Байдуллахь и кьуэр** Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iуащхьэмахуэ районым и суд участкэ №2-м зэзыгъэкIуж и судыщIэу илъэсиплъ пIалъэкIэ гъэувын.

2. Мы Унафэм кьару егъуэт кьыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщым и япэ къуэдзэ ЖАНЫМ Руслан

Налшык кьалэ
2013 гъэм мэлыжьыхьым и 25-м
№1523-П-П

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и деж щыIэ ЩIалэгъуалэ парламентым зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхукlэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и деж щыIэ ЩIалэгъуалэ палатэм теухуа Положениэм ипкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ ещI:**

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и деж щыIэ ЩIалэгъуалэ парламентым хэгъэхьапхьэхэр аргуэру кьызэрыхахам кьрикIуахэм япкъ иткIэ абы хагъэхьэн щIыналъэ жылагъуэ зэгуфхэныгъэхэм, щIалэгъуалэ политикэм пыщIа коллегиальнэ чэнджэщагъэу органу муниципальнэ районым, кьалэ округым щIыпIэ унафэр зезыгъакIуэ и органым я лЫкIуэхэу мы кьыкIэльыкIуэхэр:

Жыгун Iэдэм Асльэнбий и кьуэр - «Налшык кьалэм и щIалэгъуалэм я союз» жылагъуэ зэгухьэныгъэ

Рудская Валерие Сергей и пхьур - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Прохладнэ кьалэ округым и щIалэгъуалэ администрацэ.

2. Мы Унафэм кьару егъуэт кьыщащта махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщым и япэ къуэдзэ ЖАНЫМ Руслан

Налшык кьалэ
2013 гъэм мэлыжьыхьым и 25-м
№1538-П-П

КъБР-м и Правительствэм

Узыншагъэр хъумэнымкIэ IэнатIэм зэрызиужьынур яубзыху

КъБР-м и Правительствэм иджыблагъэ иригъэкIуэкIа зэIущIэм кьыщиштащ 2020 гъэм нэсыху Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм узыншагъэр хъумэнымкIэ и IэнатIэм зэрызиужьыну къэрал программэр.

КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкIэ и министр Шэт Ирмэ зэрыкиIамкIэ, а документым кьыдэщIеубыдэ программэ кьуэдзэу 10 икIи медицинэ IуэхутхьэбзэхэМ я флагьыр кьэIэтыным, куэдагьым, лIэужьыгъуэхэм хэгъэхьэным, медицинэ IуэхутхьэбзэхэР цыхуэхэм зыхуэныкьуэхэм тещIыхьауэ икIи щIэныгъэм и екъулIэныгъэхэр я льабжьэу кьызэгъэпэщыным хуэунэтIащ. Программэм япэ иригъэщ Iуэхуэхэм ящыщ пэщIэдзэ медицинэ дэIэпыкьуныгъэм зегъэужьыныр, технологие лагьэхэр зи льабжьэ медицинэ дэIэпыкьуныгъэр нэхъ зыубгъуауэ кьэгъэсэбэпыныр, узыфэхэр зэрызэхагъэкI, зэрагъэхьуж инновацэ Iэмалхэм зегъэужьыныр, нэгъуэщIхэр.

Мы программэр гъэзэщIэным сом меларди 118,5-рэ текIуэдэну кьабжащ, апхуэдэу а ахьшэм и хэкIыпIэхэри яубзыхуащ. 2020 гъэм нэсыху Налшык кьалэм гъуэльыпIэ 220-рэ зыщIэт онкологие диспансер, сабий поликлиникэщIэ, кардиохирургием и унэ щхьэхуэ, гъуэльыпIэ 250-рэ зиIэ перинатальнэ центр, зы сменэм цыхубзи 150-рэ зэкIуэльэн Iуэхущ1апIэ, Анзорей кьуажэм гъуэльыпIэу 120-рэ зыщIэт онкологие диспансер, Къущхьэтау поселкэм район сымаджэщ, апхуэдэу амбулаторэ, фельдшер-акушер Iуэхущ1апIэ зыбжанэ щащхъэнущ, республикэ клиникэ сымаджэщым хирургическIэ и кьудамэр щылажьэ унэр, психоневрологие диспансерым и унэхэр, «Огонек» жьэн узым щеIэзэ сабий санаторэм и унэр зэрагъэпэщыжынущ.

Мы программэр апхуэдэу щыдаIыгъащ УФ-м узыншагъэр хъумэнымкIэ и министрым и кьуэдзэ Яковлевэ Татьянэ мэлыжьыхьым и 26-м Налшык щригъэкIуэкIа зэIущIэм.

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ1анIэ.

Къулыкъу

Шэджэм районым и Iэтащхьэ Бакъ Руслан

**Шэджэм муниципальнэ районым щIыпIэ унафэр зегъэкIуэныкIэ и советым иригъэкIуэкIа зэIущIэм районым и администрацэм и Iэтащхьэм и кьулыкъуэм ягъэувынур къызэрыхахым теухуауэ гъатхэпэм и 29-м хьэбарегъащIэ кьыгъэдэща нэужь, конкурсыр езыгъэкIуэкIыну комиссэм кандидату зрагъэтхыну цыхуи 7-м кьалъэIуащ. Абыхэм ящыщу 4-р зэпеуэм хэтыну яхуэфащэу кьалъытащ. А псоми кьабгъэдэкIа тхыльхэм хэплъэри, комиссэм хэтхэм Iэ зэрагъэтам ипкъ иткIэ, Бакъ Руслан - а зэманым район администрацэм и Iэтащхьэм и кьулыкъуэр зыгъэзэщIар - рейтингкIэ япэ ищащ. Абы и кандидатурэр кьыщыкьалъхьащ щIыпIэ унафэр зегъэкIуэныкIэ советым и зэIущIэм.

Депутатхэм зэдзарэзыуэ Iэ яIэтащ Бакъ Руслан и кандидатурэм папщIэ икIи ар Шэджэм муниципальнэ районым и щIыналъэ администрацэм и Iэтащхьэу ягъэуващ.

Бакъ Руслан Барэсбий и кьуэр КъБАССР-м щыщ Шэджэм районым хьыкъэ Шэджэм Есанэ поселкэм 1955 гъэм гъатхэпэм и 24-м кьыщалъхуащ. Абы 1972 гъэм Iэщ1агъэхэм щыхурагъаджэу Бахьсэн кьалэм дэта техническэ училищэр, 1996 гъэм потребкооперацэм и сату академиеу Белгород кьалэм дэтыр кьиухащ. Дзэм кьулыкъ щIащ нэужь, Iэнатlэ зыбжанэм пэрытащ. Ар КъБАССР-м и Министрхэм я Советым и управленэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм транспортымкIэ и управленэм и проект-технологие бюром щылэжьащ, 1986 - 1992 гъэхэм Шэджэм ерыскъы комбинатым и кьудамэ зыбжанэм я унафэщIу, а Iуэхущ1апIэм и унафэщым и кьуэдзэу щытащ. 1992 - 1995 гъэхэм Бакъ Руслан «Нартсанэ», «Шэджэм ерыскъыпром», «Кооппром» Iуэхущ1апIэхэм я унафэщIу, 1996 - 2004 гъэхэм «Къэбэрдей-Балъкъэрым и минеральнэ псыхэр» акционер зэгухьэныгъэ зэIухам и генеральнэ директорым и япэ къуэдзэу, 2004 - 2005 гъэхэм «Реал-Бизнес» концерн» жэуап зэхэгъэщхьэхукIа зыхь зэгухьэныгъэм и генеральнэ директору, 2006 - 2008 гъэхэм «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал щIыуэпс заказникхэм я дирекцэ» къэрал Iуэхущ1апIэм и унафэщIу щытащ.

Бакъ Руслан Шэджэм муниципальнэ районым, Шэджэм кьалэ жылагъуэм щIыпIэ унафэр зегъэкIуэныкIэ я советхэм я депутату, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и еплIанэ хэхыгъуэм и депутату щытащ.

2011 гъэм гъатхэпэм и 31-м Бакъ Руслан ягъэуващ Шэджэм муниципальнэ районым и щIыналъэ администрацэм и Iэтащхьэу. Ар «Урысей зэкъуэт» урысейпсо политикэ партым и щIыналъэ кьудамэу Шэджэм районым щыIэм и политсоветым и секретарщ.

КУЛИЕВЭ Джаннетэ.

Щlалэгъуэ

●Ди хъэщlэщым

Къыхуагъэфэща lэнатlэр зыфlэгъэщlэгъуэнхэр

Джаппуев Мусса

Щlалэгъуалэр жылагъуэ гъащlэм хашэн, lэхъу зехьжlэ ящlэн, къэрал къулыкъущlапlэхэм щагъэсэн мурадкlэ, ильэс зыбжанэ и пэ кьыщэрагъэпэщауэ Щlалэгъуалэ парламентымрэ правительствэмрэ мэлажьэ. Зи щlалэгъуэхэм кьыщэралыгтэмкlэ, абыхэм хуабжьу яфlэгъэщlагъэнщ кьыхуагъэфэща lэнатlэр.

«Щlэблэр зыгуэркlэ тебгъэгъуэнымэ, текlуэныгъэ цыкlум и lэфlыр кьеГащlэ», жаlэ хабзэщ. Зи гугъу тщlа щlалэгъуалэ гупым жыджэру, lуэху щхьэпэхэр псапащlэ кьаlэт, жылагъуэр зыгъэгузавэ, зыгъэпlейтей ущlэ зэмылlэужьыгъуэхэм ехьэлIа «стlол хьурейхэр» кьыщэрагъэпэщ, яхуэзэфlэкlыр куэдмк машlэми, зи кьару кьымахьхэм здолэпыкьу.

Щlалэгъуалэ палатэм и лэжьэкlэм, зыхунгъэвьыж мурадхэмрэ кьалэнхэмрэ ззэдгъэщlэну дэ зыхуэздгъэзащ абы и унафэщl Джаппуев Мусса.

- 2006 - 2007 гъэхэм КъБР-м и Щlалэгъуалэ Парламентым хэтынухэмрэ зэрыхэтынымрэ ехьэлIа хабзэхэр зэхэзыгъэува гупым сахэтхыу. Мыгувэу КъБР-м Щlалэгъуалэ Iуэху-хэмкlэ комитетым сыщылдэжьэну срагъэблагъащ. Пэжыр жысlэнщи, сэ абы сыхьыхьэн мурад сиlакьым, ауэ зи щlалэгъуэ гупым зыкъыхсхунгъаэзэри, кьыздэлэжьэну хуейуэ кьызжиати, «хьуэ» схужыlакьым.

- Политикэм и зэхэзыкlэр, зэхэтыкlэр пльэгъуащ - кьогугъуэкlрэ хьэмэ уи lэнатlэр пфlэгъэщlэгъуэну епхьэкlрэ?

- Сэ хуабжьу сигу ирохь Щlалэгъуалэ палатэм, ди Парламентым сыдэлажьэну. Ди депутатхэм, нэхьыжьхэм щапхъэ кьызыгетпхьин, бгъаазэ пхуэхьон хьэл куэд ядыбольагъу. Сытым дежи кьыбрlэпльакъуну хьэзырщ. Сэ Щlалэгъуалэ палатэм и унафэщl сызэращlрэ ильэсым нэблэгъащи, жысlэну сыхуейт си дежи1э зэманыр пшащlэ дыдэу зэрыкlуар, абы кьриубыдэу ди депутатхэм я деж куэд щызэзгъэщlэну сыхунэсащ. Псым и Iэфlыр зыхэзыщlэр псы хуэлlараш. Щlалэгъуалэ Парламентым сыкъакlуэри, унафэхэмрэ абыхэм я мыхьэнэмрэ нэсу кьызгурыlуэн щlэздзащ. Нобэкlэ гугъущ цыху псоми я зэхуэдэу, зыми зэран хузмыхьу унафэ къэбгупсысыныр. Апхуэдэ унафэхэм лэжьыгъэхуэр ирахьелlэ, ахэр хуэсакьыпэуэр, лъэныкъуэ псори зэпашэчуэрэ ятхыуращ. Зэфlагъэкlэжьыгъэм папщlэ, ди гъащlэр нэхъыфl щыным хущlэкъуу, зи гуащlэ хэзылъхьэ ди депутатхэм, фlыщlэшхуэ яхуэсщlыну сыхуейт.

- Щlалэгъуалэр палатэм хэтхэм ящыщу нэхъ жыджэру, жэрдэмщlакlуэу хэт сымэ я щlэ кьыхэбгъэщынт?

- Щlалэгъуалэм жыджэрхэм я гугъу щысщlкlэ, я щlэ кьизмыlуэу схуэзышъыныкъым ХьэlупщыИслъам, Абшуваевэ Каринэ, Моккаевэ Каринэ, Мамбэт Мурат, Егъур Ильяс, Арахъэ Жантемыр, Гъэбее Исмэхьил сымэ, нэгъэущlхэмэ. Кьыхэгъэщыпхъэщ ди щlалэгъуалэр жыджэру, унэтlыныгъэ зэхуэмыдэхэмкlэ зэфlэкlэ пыухыкlахэр яlэу зэрыщытыр lуэху зэмылlэужьыгъэхэм зрагъпщытыну зэрыхьэзырыр. Ди кьалэн нэхъыщхьэхэм ящыщщ дэтхэнэрэ тлъагъуу, зэхэтхыу, Мыгувэу КъБР-м Щlалэгъуалэ Iуэху-хэмкlэ комитетым сыщылдэжьэну срагъэблагъащ. Пэжыр жысlэнщи, сэ абы сыхьыхьэн мурад сиlакьым, ауэ зи щlалэгъуэ гупым зыкъыхсхунгъаэзэри, кьыздэлэжьэну хуейуэ кьызжиати, «хьуэ» схужыlакьым.

- Политикэм и зэхэзыкlэр, зэхэтыкlэр пльэгъуащ - кьогугъуэкlрэ хьэмэ уи lэнатlэр пфlэгъэщlэгъуэну епхьэкlрэ?

- Сэ хуабжьу сигу ирохь Щlалэгъуалэ палатэм, ди Парламентым сыдэлажьэну. Ди депутатхэм, нэхьыжьхэм щапхъэ кьызыгетпхьин, бгъаазэ пхуэхьон хьэл куэд ядыбольагъу. Сытым дежи кьыбрlэпльакъуну хьэзырщ. Сэ Щlалэгъуалэ палатэм и унафэщl сызэращlрэ ильэсым нэблэгъащи, жысlэну сыхуейт си дежи1э зэманыр пшащlэ дыдэу зэрыкlуар, абы кьриубыдэу ди депутатхэм я деж куэд щызэзгъэщlэну сыхунэсащ. Псым и Iэфlыр зыхэзыщlэр псы хуэлlараш. Щlалэгъуалэ Парламентым сыкъакlуэри, унафэхэмрэ абыхэм я мыхьэнэмрэ нэсу кьызгурыlуэн щlэздзащ. Нобэкlэ гугъущ цыху псоми я зэхуэдэу, зыми зэран хузмыхьу унафэ къэбгупсысыныр. Апхуэдэ унафэхэм лэжьыгъэхуэр ирахьелlэ, ахэр хуэсакьыпэуэр, лъэныкъуэ псори зэпашэчуэрэ ятхыуращ. Зэфlагъэкlэжьыгъэм папщlэ, ди гъащlэр нэхъыфl щыным хущlэкъуу, зи гуащlэ хэзылъхьэ ди депутатхэм, фlыщlэшхуэ яхуэсщlыну сыхуейт.

- Щlалэгъуалэр палатэм хэтхэм ящыщу нэхъ жыджэру, жэрдэмщlакlуэу хэт сымэ я щlэ кьыхэбгъэщынт?

- Щlалэгъуалэм жыджэрхэм я гугъу щысщlкlэ, я щlэ кьизмыlуэу схуэзышъыныкъым ХьэlупщыИслъам, Абшуваевэ Каринэ, Моккаевэ Каринэ, Мамбэт Мурат, Егъур Ильяс, Арахъэ Жантемыр, Гъэбее Исмэхьил сымэ, нэгъэущlхэмэ. Кьыхэгъэщыпхъэщ ди щlалэгъуалэр жыджэру, унэтlыныгъэ зэхуэмыдэхэмкlэ зэфlэкlэ пыухыкlахэр яlэу зэрыщытыр lуэху зэмылlэужьыгъэхэм зрагъпщытыну зэрыхьэзырыр. Ди кьалэн нэхъыщхьэхэм ящыщщ дэтхэнэрэ тлъагъуу, зэхэтхыу, Мыгувэу КъБР-м Щlалэгъуалэ Iуэху-хэмкlэ комитетым сыщылдэжьэну срагъэблагъащ. Пэжыр жысlэнщи, сэ абы сыхьыхьэн мурад сиlакьым, ауэ зи щlалэгъуэ гупым жыджэру, lуэху щхьэпэхэр псапащlэ кьаlэт, жылагъуэр зыгъэгузавэ, зыгъэпlейтей ущlэ зэмылlэужьыгъуэхэм ехьэлIа «стlол хьурейхэр» кьыщэрагъэпэщ, яхуэзэфlэкlыр куэдмк машlэми, зи кьару кьымахьхэм здолэпыкьу.

Щlалэгъуалэ палатэм и лэжьэкlэм, зыхунгъэвьыж мурадхэмрэ кьалэнхэмрэ ззэдгъэщlэну дэ зыхуэздгъэзащ абы и унафэщl Джаппуев Мусса.

- Псом апэрауэ, зи гугъу тщlа гупхэр кьызэдгъэзащlыфмэ, абыхэм кьызэщlауфыдыну щlалэгъуалэр минитlым ноблагъэ. Кьищынэмыщlауэ, республикэм жылагъуэ зэгухьэныгъэ куэд дыдэ щолажьэ икlи я1э унэтlыныгъэ елытауэ абыхэмэ запыщlэн хуейуэ кьызэлъытэ.

- Ныбжьыщlэ куэд уолъагъу, уаIуощlэ, уэ езыр абы уащыщщ? Зи щlалэгъуэм и нэкlэ уахэпльэмэ, сыт куэдэ Iуэхуми жыджэбзэхэр диIэ?

- Си щхьэр лъагэу сIэту жысlэну сыхуейт, ди щlалэгъуалэр ауэ кьызэрымыкlуэу зэфlэкl ябгъэдэкlыу, Iуфэзыгъэу, щlэнмгъэм хуэнэхъуеиншэу, сыт хуэдэ Iуэхуми жыджэру яужь ихьэрэ зэфlагъэкlыу, Iуэху епльыкlэ щlэщыгъуэхэр кьагъэльагъуэрэ гъащlэм и сыт хуэдэ лъэныкъуэри яфlэгъэщlэгъуэну зэрящытыр. Абыхэм хуабжьу грогушхуэ, си кьару кьызэрихькlэ апхуэдэхэм сыт щыгъуи защlэзогъакьуэ. Лъэпкъым и кьэкlуэнур и щlэблэращ, кьэкlуэну дахэ диIэу сыщогучэ.

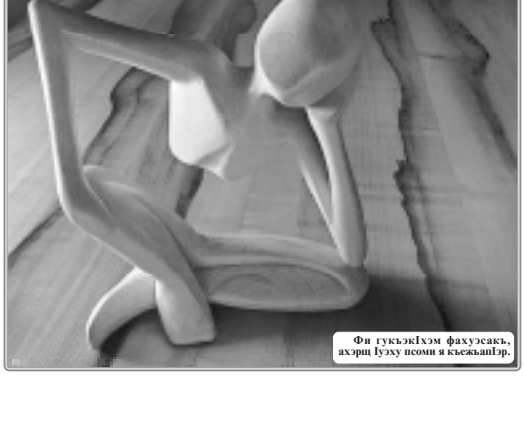

Фи гукъэкIхэм фахуэсакъ, ахэрщ Iуэху псоми я кьежьапIэр.

БГЫ НЭПКЪ кьыгуэудам уэс кьесагъащlэ теса фlэкlа умыщlэну, хужьыбзэу, нурыр кьызыщхьэщих сабий матьри тесщ. Абы и нэм кьыщlэж нэпсхэр зытеткIуэ щыр кьрилъгъыкI хуэдэщ.

- Сыт ущlэгъыр? - и бгъэдэкIуатн и щlэупщlн зы ищlащ лIыжь мащIыхум.

- Уэхт уэ? - нэпсыр зыщlэз нэм щlэIуэтыхьуэр кьопсалъэ щlалэ щыкIур.

- Умыгъ, си щlалэ, улкъэ уэ, умыгъ, - игъэудэIужьыну хэтщ мо сабийм и хужьагъым нахъэрэ зи фэр нэхъ хужьыж лIыжьым.

Мы щlыпIэм щыпсэу псори хужь лъэпкът. Я псэм и нэхугъэ - хужьыгъэр арт я фэми кьинъэльагъуэр.

Кьъэкlий зыщхьэщысыр гум щIыхьэу кьегъэпсалъэ щlалэ щыкIум. Езыр хужь щхьэкlэ, и набдзэри и нэбжьыщри фIыщlабзэт, Iупэ тхъуэплъ пIырыпI щIыкIуэр нэпс щыугъэ гуащlэм мащIэу зэпнгъэтхъат. Абы нэхъри сабийр пфlэгуэныхъ ищlырт. Цыкlу псори дахэкъэ-тIэ, ауэ сабийр зыпэпщl хъун щыщхьым. Псом хуэмыдэу щlэнщэщ сабий гуфlэм и нитIыр. Гъащlэ псо ящlэтщ абыхэм. Щыхур щынасыпыфlэфынур и сабингъуэ закъэрщ... Сабингъуэ кьыщэрыдита кьудеим щхьэкlэ дыззэрпсэр куэд и уаси, а псэным сыт хуэдиз гугъуехьрэ бэлыхьрэ пыщIами.

- Уи закъуэу щхьэ утес мыбдеж, щlалэфI? - йоупщl дадэ лъагъугъуафIэр.

- Сэ зыри, зыри кьыстхуеижкъым, - гур хигъэщу и макъыр дрешей.

- Зыри зыхуэмей щыIэкъым, - и макъым кьыщlэувэ джэрпэджжэм жиIэр тIуащlэу уи фIэщ ищIу мэпсалъэ мыдрейр.

- Сэ зэи цыхуэхэм я дунейм сытрагъэхьэнукъым. Кьысхуэмеиуэ кьалъагъэри саукIыжащ, сыльлаIуэ, сыкIийуэ, кьызэмыплIу. Сыкъынтэнащ си мамэ, дунеитIым и зэхуаку сыдэту. Сэ, пщIэрэ, сльэгъуащ дуней, а псори зытепсэлъыхь дунейм и хьэуакIэ сыбгуащ, и ерыскъы сIухуащ, ауэ... Апхуэдизрэ зи гугъу кьыскухащlу си нэ кьыхункIыу сызэжьа дунейм сыкъндакъым.

- Укьымыдауэ ара, хьэмэ...

- Си мамэ, псом нэхърэ нэхъыфIу сIьагъу, мы сыкъэзыхуэрепьхьпсом щызэIэ, гуауэ куэд, гуэныхь куэд зыдэзгъэва си мамэ сригъэукIащ, - и сабий Iэгу цыкIухэмкIэ балигъынэхэр щIехьумэ.

- Сыт дунейр зэрыпщIынур? Гугъуехьрэ хьэзабкIэ псыхъащ ар. Укъэмыдамэ, нэхъыфIыххэщ. Гуэныхь здэщыIэ гъащlэм хууеиххэкъым. Абы укIуамэ, кьабзэу, нэхуу укьинкIыжьфынутэкъым. УебIэмэ, фIыщlабзэ ущыхъунэ хъатщ, Iр уэ ymы-щIыху псалъэмакъ, зэрыкIуэ, нэпсеигъэ, фэрыщlыгъэ здэщыIэщ. Куэд насыпыфIэ щIыхьрыкъым уи нэр а кьызыхуикIым.

- Абы анэ щыIэщ, анэ гуапэ, анэ гуакIуэ, анэ щlэгъ. Сэ кьызжаIэжащ абы зы зэман мащlэкIэ ягъэкIуауэ кьэкIуэжаxэм. Абыхэм жаIэрт анэм папщlэ уIэнри, укьалъхунри, упсэунри зыми щIымыщу. Бзылъхь псорри пIэпгъэхъуж анэм и бзэрабзэ маткъым. Сэ сисащ анэ куэщl, анэм игу пIащэрщ, нэхъри нэхъ гуакIуэкъым. Ауэ сэ сызыщыщтар абы и псэм ирищlэкIа фIыщlагъэрт, махуэ кьэс багъуэу, зиубгъу... Мамэ, мамэ, сыту куэдрэ сегупсысрэт а псалъэхэр яIэу ныщыбжеСIэнум, ныззэрыбжеСIэнум. Слъагъу сфIэщырт уззрыгуфIэнур. Сыкъэбырсейрт дунейм сыщыпсэуну, зыпщыгъмыгъэнщlу жэщкIэ зыпхуэзгъэкынну, жей жьхуаIэр пщыгъупщжауэ укъызэрысщхьэщытынур, укъыстхуэсакъыу, сэ зезгъащlэгъуэкIыу, уи макъыр си гущэкъу уэрэду, уи къэшIыр гущапIэм я нэхъ щабэу. Ауэ быныр зритам и унафащхькъым ...

Нэбжьыщ Iувым хэпъ нэпс ткIуэпсыр иригъэщlкIри, зытес нэпкым ельащ сабийр. Абы ищlэр дадэм зэрилъагъуу, и Iэр идэри дамэ иритащ, Дамитlым ирахьажьва сабийр адрей нэпкым кьыстетIыхьхьэкащ, гуфIэжу.

- Солъэтэф, дамэ сиЗщ, зызоIэт, - и фIэщ мыхъуу гъагэу долъэтей. Сабий кьаурур сытым хуринкъым, зэрызигъэзэрахъуэу кьохуэхьыжри, дадэм и Iэплlэ щабэм кьоХуэж.

- Сыт тезыр теслъхъэн быну узмыдам? ЖьIпIэрщ хуэфэщэнур...

- Мами? Хьэуэ, хьэуэ, сэ ар гугъу ехьыну сыхуейкъым, абы и зэранкъым ар, и гугъу умыщlзакъэ. Содэ зэи сыкъамыльхунми, гъащlэ жьхуаIэр кьызамытынуми, псори фызотыж, ар зэу мамэ и гугъу фымыщl. Сыпивольэу...

- ЛIыжьыр, зэрихьэлу, щабэу погуфIыкI.

- Зи псэ кьабзэр зэкIужщ, лъагъугъуафIэщ, абы пэжыр, дахэр и плъапIэ, и щхьэр я щхьэуэзыхьщ щlэупщlэ псомн. Аращ апхуэдэхэм гъащlэ щlамыщlэн... Хьунщ, уи щlыжьыпIкIэ, уэр папщlэ мы зэкIэ кьэдгъэнэщ, ауэ абы сыт щыгъун уэ дэIэпыкIуэгъу ухуэхъуфынукъым, ар уи гугъэу ухуэмыльагъуэ. Езыхэм я Iизынынщэу зи бын кьызыIахьыжхэм я щыкIуэхэр я кьэрэгъуI бжьыхьщ, ауэ псэ эзттар зи Iэкlэ зыукIыжам хуэфащэрщ игъэтыжынур...

Дамэ зрата сабийр дунейм кьытехьэну, дунейм тетхэм якIэпыпIынну хунт ящlащ, ауэ щIыхуэхэм ямыльагъуу, щэхуу. Арати, пшэ Iувыр и зыгъэпщкIупIэу, куэдрэ, куэдрэ якIэтхьапIащ а щIыкIур щIыхуэм, Iэджэ мыхьуумыщlагъы ядилъэгъуащ. Ильэгъащ псэ кьабзэ кьаплъхур зэрауцIэпI, зэрыкIуэд, зэрыуэнэхьу щыкIэр. Зи кьэхьыр мащlэ щIыхум, нэхъ льапIэу иIэ псом и нэхъыбапIэр фIэкIуэдауэ, тыгъэ кьыхуэзышlар зэригъэгуфIэн льэпкъ имыIэу и пащlхэ зрихьэжьыр. Ильэгъурт псэ фIыщlэр хужь зэращlыжыр, гуэныхьыр кьэхьыгъуафIэ щхьэкIэ, зэрымыпшынижыгъуафIэр. Iей куэд ядилъагъурт абы щIыхуэм, куэдрэ игу щlабгъдэкIи кьэхьырт. Ауэ сыт нэхъыбэу щыкIур дэзыхьэхьуу увыIэгъуэ имыIэу щIым тетхэм щlаХэплъыхьыр жьIпIэмэ, защиГъэщlыртэкъым абы анэхэм якIэтъыпIпхьн. И нэпс пIащэр кьыфIыщlэхуу, кIэлъыхъуапсэрт анэм гуфIэу игъэджэгу сабийм. Анэкlэ узэджэ мыхьун куэд ильэгъуа пэтми, гуаун, гуащlи, мыхъумыщlи щыщыгъупщжьырт абдеж. Езым псори щlитIыну хьэзырт, дакъикъ бжьигъэ нэхъ мыхъуми, а сабий насыпыр зыхищlэн папщlэ. Абы гу кьыльтэнтэкъэ? Кьыльатащ, Дамэ кьезытам езым нужь иригъэувэри бгылъэ щIыпIэхэм щхьэпришурэ, жьыжьэ дыдэ кIуэцIрищlащ.

- Мор кьэпщlыхужьрэ? - и Iэпэр еший зи ныбжьыр зэкIуэта щIыхуэбзым дежкIэ.

- Ар сщlыхуу щытакъым сэ, - зэрыIэнкуну кьетыж жэуап мыдрейми.

- ФIыуэ епIь.

- Сщlыхуркъым...

- И бэуэкIэм, и ун и кьеуэжьр.

Цыхубз жеIм бгъэдыхьэри, и щхьэр и бгъэм трилъхьащ. Нэпlащэхэм я лыдыкIэм гурыIуэгъуэ ящlырт, кьезыпхэкIа щIыхубзыр сабийм кьызэрищlыжьхар.

- Ар дауэ? Мыр...

- Анэ пхуэмыхьъаращ.

- Сэ кьызэрысщlыхьуам хуэдэу щыткъым мыр. Кьызэрысщlыхуэжщ щыта и анэл пIащэр дэнэ кIуа? Сытэи жьы хьуа? Сэ мыр иджы анэ схуэхьужуну? Сыту бжесIэн хуей куэд сиIэ сэ, мамэ...

- Къэгъанэ, гущlэгъу зымыщlэ гущlэгъу хуэфащэжьым. ДунеягъэкIи ахъэрэткIи иппынныжьнущ абы и гуэныхьыр. Апхуэдэхэм бын и IэфI зыхащlэну яхуэфащэжьым. Аракъым уэ уи анэр...

Зызычэтхъэж, анэ пьапэм кьахуэкIэрымычыж сабийр быдэу иныгъуэ лIыжьым кьишэжри, имыгъэззэжьын папщlэ, ирита дамитIыр, кьытрихьжащ. Абы иужьрей а щlыпIэм сабий нурыр щlалъэгъужакъым. Ауэ гъэщlэгъэнрахъэ, зэрыжьаIэмкIэ, куэд дэмыкIыу нурыр кьыщхьэщихьыу щlыпIэм щlалъэ цыкIу кьызщlалъхуащ...

- Лъэныкъуэрыбгъэр щабэу погуфIыкI анэл пIащэ зи нэкIум хэс анэр гъащlэ ныкъъэкIэ зыщlэхъуэпсэ быным щабэу, хуэсакъыу, еIущащэу щIыльагъуэкIэ. Мыдрей цыкIуми зэрыльэкIкIэ анэ бгъафэм зыщlэрыфIэ, и щlыхуэу анэм кьытехуэр игитащIыным хуэдэ...

● Псалъэжьхъэр

Джэгур уджкlэ яух

t УзымыIэтыну къудамэм утемыувэ.
t Псэр ящэри, напэр кьащэху.
t Пщащэр пагэмэ, ябгынэж.
t Дахэу ябз дахэу ядыжьркъым.
t Жьым кьихьыр псым ехьыж.
t Псым и жапIэр езым кьегъэтъыж.
t Псыр гъужми, жапIэр кьонэ.
t ФIыгъуэм я нэхъыщхьэр зэгурыIуэщ.
t Дахэ и щIагъ дыщэ щIэлъщ.
t Жьэ лIыкIэ нэхърэ щхьэ лIыкIуэ.
t Уи жьIэ уи Iуэхукlэ гъдахэ.
t Гугъуехэ зымыльэгъуаэм тыншыгъуэ ищlэркъым.
t Гъуэгум и кIыхьагъым хуэдиз и бгъуагъщ.
t Акъылыр ландыщэщ, гъэсэныгъэр дыщэ жыгщ.
t ДахэжьIэ нэхърэ - дахащIэ.
t Джэгур уджкlэ яух.
t Е лъыхъуэ зэрыгъэ и ехьыж.
t ЖьантIэм ущIэмыкъу - пхуэфащэмэ, кьыплъысынщ.
t ЗэгурыIуэ гущэщ.
t ИкIэм упитни зы гуп яхэт.
t КIыфIми укъыщалъагъу, губгъуэми ущызэхах.
t ЛъапэкIэ хьифIэбдзэр дзапэкIэ къощтэж.

Адыгъ хабзэр, адыгагъэр лъэпкъыр зы зыщl, зэщlэзыубыдэ, зэщlэзэмыIыгъэ Iуэхуэшхуэ дыдэу щытащ.

Хабзэм щыщ Iыхьэхэр

ДИ ХАБЗЭМ и фащэ нэхъыфI, нэхъапэ дыдэхэм ящыщщ адыгэр Iэнэмэ дыдыгэ нэмысымрэ Iыгъынэр, гъэзэщlэныр. Абы кьызэщIеубыдэ цIыхум и щIыхьыр зэримыгъэпудыныр, и щхьэ хуищlыж пщlэр, захуагъэр, пэжагъэр, уIытэр, щыгъыкIэр, гулъытэр, нэхъыжьыр гъэльэпIэныр, бзылъхугъэр лъытэныр, сабийм хуэсакьыныр, нэгъэущlыр уи щхьэм пщыпынр, н.къ.

Адыгэхэм я нэхъыжьым хуащl пщlэмрэ щIыхьымрэ я лъабжьэр кьыщlежьэр я нэхъыжьхэм ябгъэдэль акъылырщ, Iущагъыщ, гупсысэрщ. Адыгэр япэкIэ кIуэ нэхъыжьым зэи кIэльыдыжьэркъым. Абы льащlохьэ, и сэмэгурабгъэр зрагъэгъэуэ, фIэхъуэ ирахри, итIанэщ зыщlуэйкIкIэ щеупщlыр. Псалъэмакъ екIуэкIыу щытмэ, нэхъыжьэ и псалъэ зэпаудыркъым. Уеблэмэ, зыгуэр жалэну хуеймэ, абы хуит зыкъраГащlэ.

Нэхъыжь къэхьыкъэну, гупыр мэтэдж, дэнэ и дежи, сыт щыгъуи. Ауэ мыбы гу лъытапхъэщ. Гуфlэгъуэ, хьэгъуэлIыгъуэ Iэнэм нэхъыжь кьахьыхьамэ, е нэхъыжьым щхьэкlэ Iэнэм пэрысхэр тэджауэ зы бжьэ ефэ нэужькIэ, а Iэнэм и тхьэмадэр кьэтэджжьыртэкъым, е кьэтэджьын хуей хьуамэ, и пIэкIэ зыгуэр Iыхьэ зыгъэ-кьэнэну унафэ хуищlырт. Ерыскъы зытелъ Iэнэм нэхърэ нэхъыжь щыIэкъым, абы пэрымысIауэ кьэбгъэнэныр хабзэм кьебзэгъыркъым.

Зыхуэтэджжьр нэхъыжьым и закъуэтэкъым. Къотэджри, нэмыс хуащl хьэщlэми, бзылъхугъэми. Гъунэгъути, жьмэти - зэхэгъэж щыIэкъым. Я щхьэмсым щхьэкlэ Iэнэм пэрысхэр тэджауэ зы бжьэ ефэ нэужькIэ, а Iэнэм и тхьэмадэр кьэтэджжьртэкъым, е кьэтэджьын хуей хьуамэ, и пIэкIэ зыгуэр Iыхьэ зыгъэ-кьэнэну унафэ хуищlырт. Ерыскъы зытелъ Iэнэм нэхърэ нэхъыжь щыIэкъым, абы пэрымысIауэ кьэбгъэнэныр хабзэм кьебзэгъыркъым.

Зыхуэтэджжьр нэхъыжьым и закъуэтэкъым. Къотэджри, нэмыс хуащl хьэщlэми, бзылъхугъэми. Гъунэгъути, жьмэти - зэхэгъэж щыIэкъым. Я щхьэмсым щхьэкlэ Iэнэм пэрысхэр тэджауэ зы бжьэ ефэ нэужькIэ, а Iэнэм и тхьэмадэр кьэтэджжьртэкъым, е кьэтэджьын хуей хьуамэ, и пIэкIэ зыгуэр Iыхьэ зыгъэ-кьэнэну унафэ хуищlырт, е шым кьепсыкIэ.

Унэми, Iэнэм пэрыIыхьэмэ нэхъыжьым езым и тIысIпIэ иIащ. Ар зыхуэзэр жьантIэрщ. Унэм и жьантIэр зэхъэлар кьиззэрахутэр жьэгум елъытауэщ. Ар унэм ущщlыжьажьэ бжьм и сэмэгурабгъэр. Нэхъыжь щlэс, хьэмэрэ щlэмыс щlыIэтэкъым, абы и пIэм зыри итIысхьэртэкъым, зригъэужIрИен дэнэ къэна. Я адэ щыту, е щысу абы и къуэ балигъ, бын унагъуэ хъужажэ ирыскъыртэкъым, тутын ефэу ирагъэлъагъуртэкъым, фадэ ефауэ, чэфу я адэ бгъэдэхьIэ жьыхьэлIэр - Iэмал закъуэ зимыIэт.

Нэхъыжьым щыхуэтэджыр ар щlалъагъум и зыхьэтэкъым. Ар щlалъагъуэ зыгъэ-кьэнэну ирамыгъащlэу ежьэртэкъым. Абы кьагъэзэжамэ, ящу зыщlэуупщlэр нэхъыжьым. Щlыху гъэсауэ, адыгагъэ щlыхугъэ яхэлъу ялъытэрт нэхъыжь лъэныкъуэм, ауэ щlэнэрылIэхэр, гъэхуэщlыр, дунейм хьыбар зэзыгъащlу, дэтхэнэ зыми ядэлIлъагъур уемыгупсысу уи гъащlэ хэплъхьэну, хьыпщlэну ущыхэтыщ, уи хабзэ дахэм и пIкIэ.

Кьызыщыхъу щыIэщ хабзэ умыгъэзащlэу зэрыгъуэрыр. Ауэ лъэпкъым къикIыж щыIэкъым. Зи нэхъыжь зымыгъэнэхьыжьым, зи адэ-анэ елъэстауэм, зи бзэ, зи хабзэ лъэныкъуэ езыгъэзым сыт хуэдэ щlэпхъэльатэрэ, апхуэдэхэм адыгэхэм я дзыхь ирагъэзырт-экъым. Жьэлэрт: «Бзаджэр уи цей кьуащlэ кьыстетIыхьхьамэ, пIыупщlи кьэгъанэ».

МАФIЭДЗ Сэрэбий и «Адыгэ хабзэ» тхылъым къитхыжащ.

НапэкIуэдыр зыгъэхъэзырар ИНЭРОКЪУЭ Данэщ.

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

● Фестиваль-зэпеуэ

«Нартхэм я хъугъуэфIыгъуэхэм» ныбжьыщIэхэр егъэгушхуэ

Налшык къалэ дэт гимназие №29-м «Нартхэм я хъугъуэфIыгъуэ» эн ч»эзу фестиваль-зэпеуэр мазхунтIкIэ щекIуэкIащ. Ар къызэрагъэпэщауэ щытащ 2008 гъэм. Абы IыгъыкIэ щIэныгъэм щIэныгъэ щIэныгъэ 53-м къыхэкIа сабий минри 9-м щIигъу.

МЫ ГЪЭМ ныбжьыщIэхэр зэпеуэ лIэужьыгъуэу 8-м щыIэхьэзэхуащ: сурэт щIыныкIэ, декоративно-прикладнэ гъэзджэкIэ, эссе тхыныкIэ, медиа-артымкIэ, хореографиемкIэ, лъэпкъ, эстрадэ кIэлъыр, уэрэдэр гъэзэщIэныкIэ, лъэпкъ макъамэ Iэмэсымэр гъэIурыщIэныкIэ.

Фестиваль щIэщыгъуэу, удэзыхьэхьу екIуэкIащ. СурэтыщIхэм я лэжьыгъэхэр хьэзыру кхъахьатм, атIэ зэпеуэр щIидза нэужь, пэш щхьэхуэзэм абы щIыпIэрыващ. ЩыкIуэхэм дихьэхыу ящIырт нарт эпосым кхъэ-щIыкъ лIыхъужьхэм я сурэтхэр, теплъэгъуэхэр. Ахэр щIэщыгъуэ щIэхъуэкIырт сабийхэм я гупсысэ бзыгъэхэр лэжьыгъэм зэрыкъэхъыжьыпущ. Сигуапэщ, сабийхэм дэтхэнэ гъэпкъ Iэмэсымэми, уэрэдми, къафэми, хъыбарми езыхэм я гупсысэм кьигъэщыжа щIэщыгъуагъ зэрыкъэхъыжьыпущ. Сигуапэ, сабийхэм ныбжьыкIуалIэ сабийхэм щытхъу яхуэфащэщ, жыпIэмэ аэращ къызэдгъэпэща Iуэхум щынэхъыщIэхэри, проектыр япIэ гъэкIуэтэныжкIэ сгъэзгъэ хъури.

Пажь Борис жиIащ проектыр пхыгъэкIыныжкIэ, абы зегъэубгъуэныжкIэ КъБР-м и унафэщIхэр, Егъэджэныгъэм щIэныгъэмкIэ, Щэнхабзэмкlэ, Цыхубз хъыбарегъащIэ Iуэхущ1апIэхэмкIэ, жьлагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкIэ министерствохэр, Дунейпсо Адыгэ Хасэр щIэныгъэкъуэныгъэ къэзэрыкъуэхъур икIи абыхэм ину фIыщIэ зэрахуищыр.

- ЩIэблэр щэнхабзэм, гъэзджэм дегъэхьэхьныжкIэ мы фестиваль-зэпеуэм мыхьэнэ ин иIэщ. Ди мурадщ ныбжьыщIэхэм я гум дахагъэ къыщыдгъэушыну. Сиригъэщ нарт эпосым и гъалъэм абыхэм гуапагъэ куэд трагъуэтэну, - жиIащ Налшык къалэ щIыпIэ администрацэм егъэджэныгъэмкIэ и департаментым и лэжьакIуэ Щэджэм Заремэ.

- Си гуапагъ Iуэхум хуэмыдежи щIэблэ гурыкъуэ дыдзэриIэр. Лэжьыгъэ зэмылIужьыгъуэ вгъэзэщIахэм дэри дагъэгушхуащ, - жиIащ сабийхэм я къызыкъуаха зэфIэкIхэр зыгъэщIэгъуэ, Лъэпкъ Iэщ1агъэхэмкIэ центрым и лэжьакIуэ Урыс Аслъэн.

Зэпеуэм къыхэжаныкIа ныбжьыщIэхэр щIыхь тхыльхэмкIэ, саугъэтхэмкIэ игъэгуфIащ.

Сабийм и акъылым, и гупсысэм зезыгъэужь мыпхуэдизу зэпеуэхэр сэбэныпагъ зыпыкIыщ. Абы хэткIэрэ, ныбжьыщIэм имыгугъэхха зэфIэкIхэм зэрыщыгуфIыкIыр:

- Щэнхабзэри, гъэзджэри, литературэри къызэщIэзыубыдэ ди зэпеуэр зытеуухуэжар нарт эпосырщ. ХъугъуэфIыгъуэкIэ къулей эпосым ныбжьыщIэхэм акъылкIыхьхьыфIыпущ. Си гуапэщ, сабийхэм дэтхэнэ гъэпкъ Iэмэсымэми, уэрэдми, къафэми, хъыбарми езыхэм я гупсысэм кьигъэщыжа щIэщыгъуагъ зэрыкъэхъыжьыпущ. Си гуапагъ Iуэхум щынэхъыщIэхэри, проектыр япIэ гъэкIуэтэныжкIэ сгъэзгъэ хъури.

Пажь Борис жиIащ проектыр пхыгъэкIыныжкIэ, абы зегъэубгъуэныжкIэ КъБР-м и унафэщIхэр, Егъэджэныгъэм щIэныгъэмкIэ, Щэнхабзэмкlэ, Цыхубз хъыбарегъащIэ Iуэхущ1апIэхэмкIэ, жьлагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкIэ министерствохэр, Дунейпсо Адыгэ Хасэр щIэныгъэкъуэныгъэ къэзэрыкъуэхъур икIи абыхэм ину фIыщIэ зэрахуищыр.

- ЩIэблэр щэнхабзэм, гъэзджэм дегъэхьэхьныжкIэ мы фестиваль-зэпеуэм мыхьэнэ ин иIэщ. Ди мурадщ ныбжьыщIэхэм я гум дахагъэ къыщыдгъэушыну. Си гуапэщ, сабийхэм я гум дахагъэ къыщыдгъэушыну. Си гуапагъ Iуэхум щынэхъыщIэхэри, проектыр япIэ гъэкIуэтэныжкIэ сгъэзгъэ хъури.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

● Зэгухьэныгъэхэр

«ЩIыуэпсым и ныбжьэгъуэхэр»

Апхуэдэ фIэщыгъэм щIэту Котлярэвскэ жылагъуэм дэт курыт школ №98-м щолажьэ дыкъэзыухъурейхь дунейр къуэмэным телажьэну гукъыдэж зыщIа еджакIуэхэм я клуб. Ар хуэунэтIащ ди щIыпIэр зыгъэдахэ мэзхэм якIэлъыплъыным.

МЫ ЗЭГУХЬЭНЫГЪЭМ къекIуалIэ цыкIухэм дерс щхьэпэхэр драгъэкIуэкI мэзхэм къущыкI жыгхэм, къэкIыгъэ зэмылIужьыгъуэхэм ятеуухуаду. НыбжьыщIэхэр мэзым и къабзагъэм зэрыкIэлъыплъым къищынэмыщIауэ, абы щыхасэну жыгыщIэхэри хабзэ пыухыкIам тету къыхах.

Клубым и лэжьыгъэр егъэфIэкIуэныжкIэ дэIэпыкъуэгъушхуэ къахуохъу «Май районым и лесничествэ» Iэнатlэм и Iэщlагъэлlхэм кърат чэнджэщхэр. Зэгъуэзу ирагъэкIуэкIа къэпщытэныгъэхэм ялкъ иткIэ, школакIуэхэм хасэну ягъэхьэзырыдащ къущхьэхурыщIа (ольха черная) жыгы щIэ цыкIуэхэр. Апхуэдэ нэхъапэми щIыпIэ зыбжанэм щыхасэну хунэсащ. Къапщтэмэ, мы жыг лIэужьыгъуэрщ ди мэзхэм я нэхъыбэр зэтезыIыгъэр.

Ильэси 10 хьуауэ клубым и унафэщI Логачевэ Любовь къызэрыкIэщамкIэ, щIыуэпсым и ныбжьэгъу нэсхэр фIыуэ зэрылажьэм и мызакъуэу, къагуроIуэ щIыналъэхэмкIи, мыбы щыпсэу цыкIухэм я узыншагъэмкIи мэзхэм мыхьэнэшхуэ зэраIэр.

ЖАНХЪУЭТ Зуэз.

● Узыншагъэ

Гъэмахуэм зыхуагъэхьэзыр

Сабийхэм я узыншагъэр щрагъэфIакIуэу Тэрч районым щыIэ «Налмэс» лагерыр гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэ лъэхъэнэм хуэхьэзырц.

АБы и Iэгъуэблагъэр мы махуэхэм зыхуэИ хуагъэзащ Тэрч район администрацэм, егъэджэныгъэмкIэ управленэм, «Урысей зэкъуэт» партым и щIыпIэ къудамэм, «Тэрчтеплосбыт», «Тэрч домоуправленэ» Iуэхущ1апIэхэм я лэжьакIуэхэм.

ЦыкIухэм гъэмахуэр щагъэкIуэну унэхэри зыхуей хуагъэзащ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Iуэрыуатэмкlэ щIыналъэ фестивалым ипкъ иткIэ, Малкэ къуажэм дэт курыт еджапIэ №3-м зэIущIэ щхьэпэ щекIуэкIащ.

МЫ IУЭХУМ жыджэру хэта еджакIуэ 19-м щIыпIэ администрацэм къыбгъэдэкIа стипендие щхьэхуэ зэрыхуагъэувамкIэ дэфтэрхэр яритыжащ Дэлыкъуэ район администрацэм и Iэтащхьэ Шэт МэчрэIиI. Район унафэщIым къыхигъэщащ фIыуэ еджэхэу икIи зэхьэзэхуэхэм бжьыпэр щызыубыдеджакIуэфIхэм адэжкIи къыхэхъуэну зэрыгугъэр.

Куей администрацэм и жэрдэмкIэ иджыри зы Iуэрыуатэмкlэ щIыналъэ фестивалым ипкъ иткIэ, Малкэ къуажэм дэт курыт еджапIэ №3-м зэIущIэ щхьэпэ щекIуэкIащ.

МЫ IУЭХУМ жыджэру хэта еджакIуэ 19-м щIыпIэ администрацэм къыбгъэдэкIа стипендие щхьэхуэ зэрыхуагъэувамкIэ дэфтэрхэр яритыжащ Дэлыкъуэ район администрацэм и Iэтащхьэ Шэт МэчрэIиI. Район унафэщIым къыхигъэщащ фIыуэ еджэхэу икIи зэхьэзэхуэхэм бжьыпэр щызыубыдеджакIуэфIхэм адэжкIи къыхэхъуэну зэрыгугъэр.

Куей администрацэм и жэрдэмкIэ иджыри зы

● Егъэджэныгъэ

НэхъыфIхэр ягъэпажэ

Iуэхуфl къыхалъхащ, Дэлыкъуэ щIыналъэм ит курыт школхэм щезыгъаджэхэри щIыкIуэхри щыгуфIыкIыIаущ, щIыпIэхэр зэщIэгъэхьэбзэныгъэ щхъуантIагъэхэр хэсэныгъэ ехьэлIауэ республикэм иджыпстуи щекIуэкI мазитI лэжьыгъэм щытекIуэ школхэмкIи саугъэтхэр къапонлъэ.

ЛЪОСТЭН Муэз.

ТекIуэныгъэ Иным и щIыхькIэ

ТекIуэныгъэ Иным и махуэшхуэм теухуауэ Урысей МВД-м и органхэмрэ Iэнатlэ хэхахэу КИФЩI-м и щIыпIэм щыIэхэмрэ я лэжьакIуэхэм я зэхьэзэхуэ Тырныаузкъуалэм махуитIкIэ щекIуэкIащ. Футбол цыкIу, волейбол, стIолыщхьэ теннис, гиревой спорт, армрестлинг, кIапсэ зэпекъу, эстафетэ зэпеуэхэм дихьэхуэу кIэлъыплъащ абы къриихьэлIаухэр. Зэхьэзэхуэхэм ехьэлIэныгъэхэр щызыIэрыгъыгъэхьэхэр щагъэлъапIэм хэтащ къэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкlэ министру КъБР-м щыIэ Васильев Сергей.

СПОРТСМЕНХЭМ я къару хуэзащIагъэуIащ екъулIэныгъэхэр зыIэрагъэхьэныж. Ипэжыпlэкlэ зэхьэзэхуэр спорт махуэшхуэм хуэдиущ икIи абы кIэлъыплъыну къеуэлIэхэм, Iуащхьэмахуэ куейм щыпсэуэхэм гукъыдэж ягъэтащ.

Судьяхэм зэхьэзэхуэм кьрикIуэхэр зэхалъхьэжьыху, стадионым щызэхуэсахэм я нэгу зрагъэужьащ «Салам» сабий хореографие ансамблым, зауэ лъэхъэнэм и уэрэдхэр ягъэIуащ.

Полицэм и генерал-майор Васильев Сергей зэхьэзэхуэм хэтхэм защыхуигъаззэм, зэхьэзэхуэм кьыщагъэльэгъуэ зэфIэкIым, текIуэныгъэм зэрыхуэпабгъэм папщIэ абыхэм фIыщIэ яхуищащ.

«Псоми яльагъу, - кьыхигъэщащ министрым, - Къэбэрдей-Балькъэрым щытыкIэ зэпIэзэрыт зэрыщыззэтеувэр. Абы кьегъэлъагъуэ гупым, фэфшыщ дэтхэнэми республикэм щыпсэуэхэм я щынагъуэ-щагъэр хуэмэным ирихьэлIэкъарур псыхэкIуадэ зэрымыхъур».

Iуащхьэмахуэ куейм щыпсэуэхэм я щIэкIэ щIыналъэм и администрацэм и Iэтащхьэ Шаликаров Аслъэн хабзэхъуэмэхэм фIыщIэ яхуищащ щытыкIэр зэрызэтрагъэувэжьым папщIэ. «Фэ фхуэзэфIэкI къэвгъанэркъым районым щыпсэуэхэр мамыру псэун папщIэ», - жиIащ абы.

Я кьалэным ехьулIэныгъэхэр щызыIэрагъэхьэну, ТекIуэныгъэ Иным и махуэшхуэмкIэ къызэхуэсахэм ехьулIэхуащ КъБР-м щыIэ МВД-м и Ветеранхэм я советым и унафэщI, къэрал кIуэцI кьулыкъым и полковникыу отставкэм щыIэ **Думай Борис.**

Зэпеуэм хэтахэмрэ абы кьриихьэлIаухэмрэ Хэку зауэшхуэм хэкIуэда сэлэтхэр ягу кьагъэкIыжащ.

Зэхьэзэхуэхэм щытекIуахэм саугъэтхэр ираташ. Бжьипэр зыубыда командэм - Урысей МВД-м и Оперативнэ штабым и гуп зэхэтым - ЖК-телевизорыр лъысащ. Щыпащ куей, кьуажэ администрацэхэм я Iэтащхьэхэм кьабгъэдэкI саугъэт щхьэхуэхэр.

Къэрал кIуэцI Iуэхуэхэмкlэ министерствэу КъБР-м щыIэм и пресс-Iуэхущ1апIэ.

● Футбол

Хэт хьэрхуэрэгъу къытхуэхъунур?

Урысей Федерацэм футболымкIэ и премьер-лигэм щекIуэкI зэхьэзэхуэр и кIэм нэблагъэщ - къэнэжар джэгуГъуэгуIщ. Мыгувэу нэIуэ къэхъунущ гуп нэхъыщхьэм игъэзэжьын папщIэ «Спартак-Налшыкым» хьэрхуэрэгъу къыхуэхъунур хэтми.

ПАСЭУ зэраубзыхуам ипкъ иткIэ, премьер-лигэм 2012-2013 гъэхэм щекIуэкI зэхьэзэхуэм епщыкIуащэ увыпIэр къыщIэзыхьыр япэ дивизионым еплIанэ щыхъуэм дэджэгунущ, епщыкIуплIанэм класс нэхъыщIэм и ещанэ командэр нэхъуэкъуэгъуэ къыхуэхъунур. Ахэр IорыпIэ зэIущIа иужькIэ (я стадионхэм гъуэгурыгъуэрэ), нэхъыфIыр къэралым и футболист нэхъ лъэщхэм къыкIэлыкIуэ зэпеуэм щапэщIэтыгъуэ.

Иджыпстуриэ щытыкIэм тепщIыхьмэ, япэ дивизионым ещанэ увыпIэр щызыIыгъ «Спартак-Налшыкым» и хьэрхуэрэгъунущ премьер-лигэм зэкIэ епщыкIуплIанэу къыщыкIуэ Самарэ и «Крылья Советов»-р, «СКА-Энергия»-р пэщIэтыгъуэ Пермь и «Амкар»-м. Арщхьэкlэ къэнэжа кIэух зэIущIэхэм апхуэдэ зэпэщIэтыныгъэхэр зэрихьуэжьыным шэч щIагъуэ хэлъкъым. Ныкъуэкъуэгъу къытхуэхъунухэм яхьыхьэфынущ Новгород Ищхьэрэм и «Волга»-р, Дон Iус Ростов и «Ростов»-р, Перм и «Амкар»-р. Псори наIуэ къыщыхьунур нахьыгъэм и 26-рац.

ЗэкIэ ущыуэнкIэ умышынащэу пхужьIэнураци, Владикавказ и «Алания»-мрэ Саранск и «Мордовия»-мрэ, зы илъэс фIэкIа хэмытауэ, премьер-лигэр ябгынэ. Абыхэм я пIэкIэ гуп нэхъыщхьэм кIэунущ Свердлов областым и «Урал»-мрэ Томск и «Томь»-мрэ. Зы телъыджэ гуэр къэхъун хуейщ, нэгъуэщIу къыщIидзын папщIэ.

Къэралым и чемпионри зэхэкIа хуэдэщ. Абы и къару къызэрихькIэ зричауэ хуокIуэ Мэскуу и ЦСКА-р. Ар иджыпстуикIэ Санкт-Петербург и «Зенит»-м очкоитхуэкIэ щхьэщыкIащ икIи дыщэ медалхэм пэIэщIэ хуэзыщIыжыр зы очко зыкъуэщ.

ЖЫЛАСЭ Заурбэч.

Урысей Федерацэм футболымкIэ и премьер-лигэм зэхьэзэхуэр зэрыщекIуэкIыр

	Командэхэр	Дж.	Къ.	З.	Фl.	Т.	О.
1.	ЦСКА	28	20	3	5	49-22	63
2.	«Зенит»	28	17	7	4	50-24	58
3.	«Анжи»	28	14	8	6	43-32	50
4.	«Динамо»	28	14	5	9	41-33	47
5.	«Рубин»	28	14	5	9	36-24	47
6.	«Кубань»	28	13	8	7	47-28	47
7.	«Спартак»	28	13	6	9	48-39	45
8.	«Терч»	28	13	5	10	33-38	44
9.	«Краснодар»	28	12	6	10	45-36	42
10.	«Локомотив»	28	11	7	10	36-33	40
11.	«Волга»	28	7	7	14	27-43	28
12.	«Ростов»	28	6	8	14	25-38	26
13.	«Амкар»	28	6	7	15	31-49	25
14.	«Крылья Советов»	28	6	7	15	27-47	25
15.	«Мордовия»	28	5	4	19	28-54	19
16.	«Алания»	28	3	7	18	25-51	16

ЕхьулIэныгъэ зыIэрызыгъэхьа спортсменхэм ящIыгъуэ Налшык къалэ дэт курыт еджапIэ №24-м и унафэщI Хьэщlэмыз Светланэрэ тренер Къэрмокъуэ Амурбэчрэ.

● Каратэ киокусинкай

«Дайдзи» спорт клубым и гъэсэнхэм я ехьулIэныгъэхэр

Кропоткин къалэм (Краснодар край) щекIуэкIащ каратэ киокусинкаймкIэ IпщэфедералIэ щIыналъэм пашэныгъэ къыщыхьныжьмкIэ зэхьэзэхуэрэ чемпионатрэ. Абы къриихьэлIащ Дагъыстэн, Къэбэрдей-Балькъэр, Шэшэн республикэхэм, Ростов областым, Кропоткин, Анапэ къалэхэм я спортсмен 230-рэ. Ди республикэм и щIыхьыр зэпеуэм щахьумащ Шэрджэс Заурбэч зи унафэщI спорт школ хэхам и гъэсэнхэм.

ПАШЭныГъЭ къэхьыныжкIэ зэпеуэм бжьыпэр щаубыдащ Ахьмэт Аланэрэ (кг 30) Балькъыз Ратмирэ (кг 35).

Чемпионатым текIуэныгъэ щызыIэригъэхьащ Сафарян Артур (кг 70-м нэблагъэ). Лу Таймураз (кг 80-м щIигъу) етIуанэ увыпIэр кьихьащ. Мэршэнкъуэ Кьантемыр (кг 65-м нэблагъэ) ещанэщ. КьыхэзгъэщыщIэ, Сафарян Артур зэIущIищ иригъэкIуэкIати, зэман кIэщIым къриубыдэу и текIуэныгъэкIэ иухащ икIи Урысей спортымкIэ и мастерым и мардэр игъэзэщIащ.

ЕхьулIэныгъэ зыIэрызыгъэхьа спортсменхэр и гъэсэнщ «Дайдзи» спорт клубым. Тренерыр Къэрмокъуэ Амурбэчщ.

ТЫГЪУЭН Заз.

● БэнэкIэ хуит

Ди щIалэхэр токIуэ

Элиста щекIуэкIащ бэнэкIэ хуитымкIэ урысейпсо зэхьэзэхуэ. Совет Союзым и ЛIыхъужь, генерал-лейтенант Городовиков Басан и фенлъу кьызэрагъэпэща зэпеуэм я зфIэкI щагъэлъэгъуащ спортсмени 150-м.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ щыщу абы хэта Шэджэм районым и сабий-щIалэгъуалэ спорт школым и гъэсэнхэм ехьулIэныгъэ зыIэрагъэхьащ. Къапщтэмэ, бжьыпэр яубыдащ Дэдэхъу Муратрэ (кг 74-рэ) ТекIуэн Азэмэтрэ (кг 84-рэ). Ещанэ увыпIэр килограмм 74-рэ хьуэм я деж къыщихьащ КIэрэф Феликс.

Кьалмыкым и кьалащхьэм къыщыхэжаныкIа щIалэхэр ягъэсащ тренерхэу Къуэныкъуэ Замирэ Хьубий Анатолэрэ.

ЖАНОКЪУЭ Хьэутий.

Гуапагъэм и тхьэмахуэ

Малыжьхьым и 20-м къыщыщIэзгъаз и 27 пщIондэ Гуапагъэм и тхьэмахуэ ирагъэкIуэкIащ. Налшык къалэ округым лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкIэ и управленэмрэ республикэм Лэжьыгъэмкlэ социальнэ зыужьныгъэмкIэ и министерствэмрэ я нэIэм щIэт унагъуэ хуэмыщIахэм ящIу сэнэкъэм папщIэ Iуэхугъуэ зэмылIужьыгъуэхэр къызэрагъэпэщащ.

● Гулъытэ

ныжьжьыщIэхэм я 11-м щыIащ, ерыскъыхэкIэр, зыхуэныкъуэ хьэпшыпхэр хуащащ. Лъакъуэрыгъажэ иIэным щIэхъуэпсэ Гобедашвили Даниил цыкIу зэрахуэзар гукъинэжт.

Шомарин Рустам илъэситхум щIигъуауэ тонджэгум зыхуеГасэ, футболист нэс хъуну хуейщ. Сортым екъулIэныгъэ щиIэну екъуэхъуэхури, зыщагъахэзэр щыпIэм зэрыкIуэну гъуэгупщIэр абы хуатащ. Пащенкэ Миланэ къыщалъхуар Гуапагъэм и тхьэмахуэм хуэзэати, ар хуагъэлъапIащ, тыгъэкIэр хуащIащ.

- Мы Iуэхугъуэхэр я щIыхьэтщ гуапагъэр цыхупсэм щыщ лъапIэныгъэ кIэухьишэу зэрыщытым, ар зэи зэрымыжьыхьэм икIи зэрымыкIуэщIым. Зыкъ зэрымыжьыхьэм дихьэйт ахэр кьыщIэпэщыным мылъкукIэ кьыхуэвахэм, - кьыхигъащащ управленэм сабийхэм якIэлъыплъыныжкIэ, кьащхьэщыжьмкIэ, балигъ мыхъуахэм ядолэжьэныжкIэ и къудамэм и унафэщI, Гуапагъэм и тхьэмахуэр зи жэрдэм Бэрдакъ Аминэ.

ТОКЪМАКЪ Мадинэ,

КъБР-м Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкIэ и министерствэм и пресс-Iуэхущ1апIэм и лэжьакIуэ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФIЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

ЖылаСэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къудамэ), **ЖьэкIэмыхьу Мариие** (редактор нэхъыщхьэм и къудамэ), **Щирдий Мариие** (редактор нэхъыщхьэм и къудамэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Итэпан Залинэ, Кьардэн Маритэ, НэщIэныжьэ Замир, Хьэжьыкъарэ Алик, ЩхьэщэмыщI Иэз.**

КъыдэзыгъэкIхэмрэ редакцэмрэ я хэщIапIэр

«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ кьыдагъэкI.

360030, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленинымрэ и уэрам, 5, еблъуанэ, епщIанэ къат.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къудамэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Iуэхуэмкlэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 42-57-59; щиныжьэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъуэм Iуэхущ1апIэхэм я дэлажьэныжьмкIэ - 42-60-53; хьыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ пщыкIуэныгъэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ1апIэм - 42-26-41; сурэттехэм - 42-75-78.

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къудамэ Дышэкl Сонэ, редактору ЖылаСэ Заурбэч, корректорхэу Афэ Тамарэ *(3, 4-нэ нап.)*, ПхытIыкI Алэмэт *(1, 2-нэ нап.)*, корректорхэм я дэIныкъуэгъу Мырзэкъан ФатIимэ. *КомпьютерхэмI газетым и тепльэр ящIащ* Дол Мариие, Щомахуэ Марианнэ, *сурэтхэм елэжьар* Бицу Жанэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 5.121 ● Заказ №1158